„Există cineva care știe mai multe decât oricine - omenirea“ (Talleyrand)

Restituiri

Pitești

Revistă trimestrială de istorie

■ Anul 2 ■ Nr. 5 ■ Martie 2004 ■

În acest număr

IN MEMORIAM Valeriu Florin Dobrinescu

ȘI TOTUȘI UN ÎNVINGĂTOR...

Ce păcat că sărbătorile sfârșitului de an ne-au răpit un om de excepție, un istoric de elită, un dascăl remarcabil, profesorul universitar doctor Valeriu Florin Dobrinescu. Dispariția sa reprezintă o pierdere grea pentru istoriografia românească.

Așa i-a fost hărăzit de soartă! Începutul și sfârșitul existenței sale pe acest pământ i-au fost marcate de cele mai mari zile de sărbătoare ale creștinătății. A văzut lumina zilei de Paștele anului 1943 (25 aprilie), în miros de pământ reavăn și de liliac, într-o comună din părțile Bărăganului, Ianca. Această lumină a început să se stingă treptat în zilele de Crăciun ale anului 2003, în clinchet de clopoței și de colinde. A închis pentru totdeauna ochii în noaptea geroasă de 27 spre 28 decembrie, în Piteștiul său drag, vegheat de cele mai dragi rude și de cei mai devotați prieteni. A fost răpus, încet-încet, de o boală necruțătoare, care i-a provocat mari suferințe, îndurate cu stoicism, demnitate și forță. Mulți dintre cei apropiați, mulți dintre cei care l-au respectat și iubit l-au condus pe ultimul drum sau i-au trimis o floare pentru a-i fi așezată pe mormânt.

Și-a găsit odihna veșnică la Pitești, orașul unde a urmat studiile liceale, unde și-a început cariera la o catedră de liceu și a terminat-o la o catedră universitară, unde și-a scris o mare parte din lucrările sale și unde a lăsat neterminate studiile începute. Căci marea sa pasiune a fost aceea de explorator meticulos și tenace al arhivelor românești și străine (îndeosebi americane, franceze și britanice), din bogăția cărora s-a adăpat constant și a dat consistență forței sale de creație. Ca istoric s-a format în centrul universitar de la Iași, unde și-a făcut mai întâi studiile sub îndrumarea unor profesori de excepție. Din 1971 până în 1995 a lucrat ca cercetător științific la Institutul de Istorie și Arheologie „A.D. Xenopol" și apoi la Centrul de Istorie și Civilizație Europeană - Filiala Academiei Române din Iași. Din 1996 a părăsit vechea capitală a Moldovei, continuându-și sau mai bine zis împărțindu-și activitatea didactică și științifică între Universitatea din inima Olteniei – Craiova și în cea din zona de reședință a Brătienilor – Pitești.

În familia istoricilor s-a detașat printr-o muncă stăruitoare, manifestând o continuă dorință de autoperfecționare și o modestie mai puțin întâlnită la români. A lucrat permanent cu o exemplară seriozitate și probitate științifică și a făcut proiecte cu bătaie lungă, chiar și atunci când boala îl măcina vizibil, ascunzându-și suferința sub un zâmbet discret și cald sau printr-o autoironie fină. A luptat din răsputeri cu soarta ce i-a fost potrivnică, sperând tot timpul să învingă.

Și totuși a învins!

A învins pentru că a lăsat în patrimoniul istoriografiei românești o operă remarcabilă, concretizată în 22 de volume de autor, 17 editări sau coordonări de volume, 54 de colaborări la volume și peste 250 de studii și articole publicate, participări cu comunicări la peste 300 de manifestări științifice interne și internaționale. Pe drept cuvânt, reputatul academician Florin Constantiniu îl considera pe Valeriu Florin Dobrinescu, în volumul omagial dedicat aniversării a șase decenii de viață, ca fiind „istoricul cu cea mai bogată producție de carte, iar cine îl cunoaște personal pe deținătorul acestui record știe că el este un sfânt al muncii". Opera sa istoriografică i-a fost răsplătită cu diverse premii, fie de Academia Română (Premiul „Nicolae Iorga", 1990), fie de Revista de Istorie Militară (șapte premii: 1992, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999), fie de Muzeul Județean Vrancea (Premiul „Savel Rădulescu", 1998). Și pe plan internațional i-a fost recunoscută activitatea științifică, fiind ales membru al Comisiei de Istorie a Raporturilor Internaționale (Milano – Italia), al Asociației Istoricilor Americani și al Asociației Amicilor Arhivelor Diplomatice Franceze.

A învins pentru că a lăsat în urmă discipoli, mai ales în rândul tinerilor,

cărora le-a împărtășit cu generozitate din cunoștințele sale, i-a ocrotit și i-a îndemnat să se perfecționeze. S-a simțit totdeauna bine în mijlocul studenților și al doctoranzilor săi la universitățile din Iași, Craiova și Pitești. A îmbinat cu ușurință și talent vocația de cercetător cu aceea de profesor.

M-am numărat printre cei care au avut șansa de a elabora teza de doctorat sub atenta îndrumare a profesorului Valeriu Florin Dobrinescu, cunoscător rafinat și în egală măsură analist de politică externă și de relații internaționale. Personal, îi sunt profund recunoscătoare pentru imboldul, sprijinul și sugestiile acordate cu generozitate pe parcursul derulării întregului demers științific. Schimburile de idei și informații pe care le-am avut de-a lungul timpului cu profesorul și omul Valeriu Florin Dobrinescu mi-au fost și îmi sunt în continuare de un real folos.

A învins – și nu în ultimul rând – pentru că a lăsat în urma sa trei copii minunați, cărora le-a dat o zestre prețioasă: un nume de rezonanță și o valoroasă bibliotecă, meticulos ordonată.

Dumnezeu să-l odihnească în pace! O pace asemenea sufletului său blând, iertător și generos!

Dr. MARIA GEORGESCU

DIVIZIA 3 INFANTERIE – FORȚĂ DE INTERVENȚIE PENTRU LICHIDAREA REBELIUNII LEGIONARE DIN IANUARIE 1941

■ **Lt. col. dr. *CORNEL CARP***

Având în componența sa regimentele 1 Vânători, 4 Dorobanți Argeș și 6 Artilerie dislocate în Pitești și 30 Dorobanți cu cazarma în Câmpulung Muscel, Divizia 3 Infanterie comandată de generalul Ion Boițianu a primit ordin la începutul lunii decembrie 1940 să se deplaseze în București. Efectivele sale totalizau 107 ofițeri, 66 subofițeri și 3.039 trupă. Această acțiune marca începutul măsurilor luate de către generalul Ion Antonescu, conducătorul statului, pentru lichidarea mișcării legionare și a oricăror alte acțiuni cu caracter anarhic și antistatal ce ar fi putu aduce grave prejudicii țării, ce avea nevoie atunci, mai mult ca oricând, de stabilitate internă.

Opțiunea generalului Antonescu pentru Divizia 3 Infanterie nu a fost întâmplătoare. Născut la Pitești, fost comandant al acesteia, cunoștea bine valoarea corpului de cadre și se bucura de simpatia lor. Pe de altă parte, regulamentele militare nu recomandau folosirea unităților militare pentru reprimarea mișcărilor de stradă în localitățile unde își aveau garnizoanele de reședință.

Zona de intervenție a diviziei a fost împărțită în două sectoare: Nord și Sud – despărțite de linia de demarcație: șoseaua Titu-Bolintin – bulevardul Regele Carol al II-lea – bulevardul Regina Elisabeta – bulevardul Regele Carol I – Calea Moșilor – bulevardul General Lambru – Șoseaua Colentina – Afumați.

Sectorul de Nord era comandat de colonelul Arhip Ion. Aici acționau Regimentul 1 Vânători și 4 Dorobanți. În sectorul de Sud, comandat de colonelul Petre Antonescu, acționa Regimentul 30 Dorobanți Muscel. În rezerva diviziei au fost date Regimentul de Gardă Călare, Batalionul 1 Infanterie Ușoară și Batalionul 1 Care de Luptă. Punctul de comandă al diviziei s-a aflat în cazarma Regimentului 3 Călărași din Capitală.

Cu un puternic eșalon de forțe trebuia să se intervină în interiorul Capitalei și să se pună stăpânire pe clădirile principalelor instituții dacă acestea s-ar fi aflat sub controlul rebelilor. Al doilea eșalon urma să acționeze la periferie și în comunele suburbane cu misiunea de a bloca intrările în Capitală și de a interzice deplasările spre centru în situația în care ar fi izbucnit conflicte armate.

Toate unitățile staționau în cantonamente de alarmă, gata să intervină în orice moment. Dispozitivul și misiunile acestora s-au modificat de mai multe ori pe timpul rebeliunii, în funcție de schimbările intervenite în raportul de forțe și noile unități de sprijin date.

Prima misiune primită și executată de către divizie a fost demonstrația de forță din ziua de 21 ianuarie. În urma Ordinului nr. 10.444/20 ianuarie dat de Comandamentul Militar al Capitalei, unitățile s-au deplasat în marș pe coloane în Piața Victoriei. Aici, generalul Constantin Sănătescu, nou numit în funcția de comandant al Comandamentului Militar al Capitalei, a primit raportul și a ținut o scurtă cuvântare. Au urmat intonarea imnului regal și manifestații de adeziune pentru generalul Antonescu, conducătorul statului.

Având în vedere deteriorarea situației în noaptea de 20/21 ianuarie și informațiile sosite la comandamentul diviziei referitoare la bande înarmate de legionari care terorizau și jefuiau populația din cartierele Calea Călărași, strada Lucaci, Calea Văcărești și Dudești, o parte din trupele diviziei au intrat în dispozitiv de luptă.

Dimineața zilei de 21 ianuarie a fost marcată de acțiuni în forță ale legionarilor. Coloane de muncitori s-au deplasat la sediul legionar de pe strada Roma. Aici a fost adus tot armamentul ridicat de la Prefectura Poliției și Siguranța Generală în scopul realizării în această zonă a unui puternic centru de rezistență.

Alexandru Ghica, directorul general al polițiilor, demis cu o zi în urmă de către Antonescu, ajutat de comandanții legionari Trifa, Găină și Cutzamina, conducea din clădirea Siguranței Generale a Statului acțiunile rebelilor la nivelul Capitalei și al întregii țări.

Constantin Maimuca, ajutat de inspectorul Baciu, aflați în același sediu, centralizau informațiile și țineau legătura cu celelalte centre legionare din țară.

Până la ora 13,00 au fost ocupate de către grupuri de legionari înarmați clădirile unor importante instituții, precum Prefectura Poliției, Primăria Sectorului Albastru, Casa Verde, localuri ale unor ministere. O situație deosebit de gravă s-a creat în momentul ocupării cazărmii Gardienilor Publici, aflată în spatele Palatului Președinției Consiliului de Miniștri. Aici se aflau doar jandarmii din serviciul de gardă, existând pericolul de a fi ocupat de cei aproximativ 700 de legionari care îl asediau.

În dimineața aceleiași zile, din ordinul generalului Antonescu, Comandamentul Militar al Capitalei a emis o ordonanță prin care se interziceau întrunirile publice, iar posesorii de arme erau somați să le depună imediat. Tot atunci, Regimentul 30 Dorobanți Muscel a primit

- continuare în pagina 4 -

- urmare din pagina 3 -

ordin să completeze efectivele aflate la Poştă şi Palatul Telefoanelor.

La ora 16,00 generalul Constantin Sănătescu a ordonat să se execute imediat dislocarea tuturor forţelor pregătite pentru intervenţie, în următorul dispozitiv:

- Regimentul 1 Vânători cu:
  - B. 1 la Preşedinţie;
  - B. 2 la Atelierele Griviţa;
  - B. 3 la Institutul Militar.
- Regimentul 4 Dorobanţi Argeş cu:
  - B. 1 la Preşedinţie;
  - B. 2 la Târgul Moşilor;
  - B. 3 la Statuia Pache.
- Regimentul 30 Dorobanţi Muscel cu:
  - 1 Cp. / B. 1 şi 1 Cp. / B. 3 la Preşedinţie;
  - B. 2 la Cimitirul Bellu;
  - B. 3 (-1 Cp.) la Parcul Carol.

Celelalte efective ale regimentului se aflau deja dislocate în dispozitiv la Poştă şi Palatul Telefoanelor.

- Regimentul de Gardă Călare cu 1 divizion la Preşedinţie;
- Regimentul 21 Infanterie cu 1 batalion la Preşedinţie;
- Batalionul 1 Infanterie Uşoară cu:
  - 1 Cp. la Siguranţa Statului;
  - 1 Cp. la Prefectura Poliţiei;
  - 1 Pl. la Garajul Zoe Râmniceanu.
- Batalionul 1 Care de Luptă cu:
  - 8 tancuri la Preşedinţie;
  - 2 tancuri la Ministerul Apărării;
  - 5 tancuri la Comandamentul Capitalei;
  - 7 tancuri la Tribunalul Bucureşti;
  - 9 tancuri în cazarmă.

În seara aceleiaşi zile s-au mai trimis gărzi la uzinele „Lemaitre" şi „Grigore Alexandrescu".

Lupte înverşunate ale forţelor de ordine cu grupuri mari de rebeli s-au dus la Prefectura Poliţiei Capitalei şi la cazarma Gardienilor Publici. S-a tras la început foc de avertisment cu muniţie de manevră, după care s-a folosit muniţie de război ca urmare a violentelor riposte ale legionarilor. S-a folosit în mod deosebit armamentul automat individual şi de pe tancuri. Legionarii au beneficiat de avantajele pe care le ofereau clădirile ocupate unde erau baricadaţi. La cazarma Gardienilor Publici, legionarii au reuşit să captureze un tanc pe care l-au folosit ulterior pentru apărarea clădirii.

La ora 21,00 s-au primit la comandamentul diviziei ordinul Marelui Stat Major nr. 28.687 şi Decretul-lege de militarizare a unor instituţii şi întreprinderi de stat şi particulare. Conform acestui ordin, s-au trimis gărzi (Ordinul nr. 33.370) la Societatea Română Atelierul Peschl şi Societatea Comunală a Tramvaielor (Regimentul 4 Dorobanţi), de Radio-Difuziune (Regimentul 1 Vânători), Societatea „Lemaitre" şi Întreprinderea „Grigore Alexandrescu" (Regimentul 30 Dorobanţi - Muscel).

Pe timpul nopţii s-au luat toate măsurile organizatorice să se treacă cu toate forţele la acţiuni militare pentru lichidarea rebeliunii.

În dimineaţa zilei de 22 ianuarie rebeliunea a atins apogeul desfăşurării sale. Pe timpul nopţii, speculând lipsa de combativitate a unităţilor militare (care nu primiseră ordin să acţioneze), legionarii au transformat clădirile ocupate în puternice centre de rezistenţă. S-au mobilizat muncitorii de la Societatea de Tramvaie şi Societatea „Distribuţia" aparţinând Uzinelor Comunale Bucureşti, cu ajutorul cărora s-au baricadat cartiere întregi cu maşini, tramvaie şi autocisterne încărcate cu benzină, gata să fie incendiate în situaţia în care armata ar fi atacat cu tancuri.

Regimentul 30 Dorobanţi Muscel a fost atacat de grupuri masive de legionari la Palatul Telefoanelor şi în Piaţa Teatrului Naţional. La ora 21,00 un mare număr de rebeli, mobilizaţi de discursurile incendiare ţinute, la o tribună improvizată, în faţa Teatrului Naţional, de către Moise Groza, comandantul Corpului Muncitoresc Legionar, şi Radu Gyr, directorul Teatrului Naţional, au atacat Palatul Telefoanelor, sprijiniţi de un puternic foc de mitraliere executat de pe clădirile învecinate. Schimburi de focuri s-au dat pe întreg parcursul nopţii, militarii reuşind să anihileze toate atacurile legionarilor. Dimineaţa s-au găsit în împrejurimile Palatului opt morţi şi un rănit grav din rândul legionarilor. Trupa nu a suferit pierderi.

Coloane de preoţi legionari defilând în faţa Universităţii, la statuia lui Mihai Viteazul, în acordurile „Sfintei tinereţi legionare", 6 octombrie 1940.

Acelaşi regiment a trimis subunităţi în Piaţa Vama Poştei, ocupând străzile din jurul clădirii Prefecturii Poliţiei Capitalei. În urma altercaţiilor cu grupurile de manifestanţi din rândul cărora se executa foc asupra militarilor, s-a tras în plin, fiind ucise şase persoane. În jurul orei 12,00 a sosit un grup de militari germani în frunte cu un colonel, care i-au determinat pe legionarii aflaţi în clădire să se predea, aceasta fiind pusă începând cu ora 12,00 la dispoziţia generalului Mitrea, comandantul Poliţiei Capitalei.

Subunităţile Batalionului 1 Infanterie Uşoară, la ordinul expres al lui Antonescu, au acţionat pentru capturarea şi dezarmarea a două cuiburi de rebeli aflate în casele Elena Lupescu şi Malaxa. Aici s-au folosit cinci tancuri cu ajutorul cărora s-au anihilat rapid

- continuare în pagina 5 -

- urmare din pagina 4 -

grupurile care au opus rezistenţă, îndeosebi în casa Malaxa.

Pe fondul unor acţiuni ale rebelilor din ce în ce mai lipsite de intensitate, s-a trecut la acţiuni de curăţare a zonelor unde s-au dat lupte, pentru împrăştierea manifestanţilor.

În aceeaşi zi, coloane motorizate germane au făcut o demonstraţie de forţă pe străzile Capitalei în sprijinul generalului Antonescu, anulând orice speranţă a legionarilor.

Ordonanţa emisă în seara zilei de 23 ianuarie de către Comandamentul Militar al Capitalei anunţa că dezordinile încetaseră şi armata controla situaţia pe deplin.

Luptele au continuat însă, în zilele de 24, 25 şi 26 ianuarie, nemaiavând amploarea din zilele precedente.

S-au intensificat acţiunile de propagandă în rândul ostaşilor, difuzându-se prin diverse căi ştiri false, cu un conţinut aberant: „Oraşul Cluj a fost cedat de România Ungariei şi trebuie eliberat", „Jidanii au declanşat revoluţia şi legionarii acţionează împotriva lor", „Armata a atacat pe legionari", „Generalul Antonescu s-a unit cu comuniştii" etc. O importanţă deosebită a avut-o, cel puţin pentru o perioadă, controlul legionarilor, încă de la începutul rebeliunii, asupra posturilor de radio din Bucureşti, Băneasa şi Bod.

Comandamentul Militar al Capitalei şi Divizia 3 Infanterie au primit ordin în jurul orei 10 de la Preşedinţia Consiliului de Miniştri să pună în aplicare Planul de acţiune. Generalul Ion Antonescu, care preluase personal comanda unităţilor militare aflate în dispozitiv, a ordonat să se reducă pe rând rezistenţa rebelilor, începând cu cazarma Gardienilor Publici, unde se afla cea mai importantă grupare de forţe legionare. La ora 10,45 generalul Constantin Sănătescu, însoţit de un procuror militar, a făcut somaţiile legale pentru predarea şi părăsirea cazărmii. Neprimindu-se răspuns, s-a trecut la atac. Legionarii au răspuns cu focul tuturor categoriilor de armament, inclusiv cu tunul de pe tancul capturat cu o zi înainte. La puţin timp s-a atacat cu tancurile care au distrus mai întâi tancul capturat de rebeli. Timp de 5-10 minute s-a tras asupra clădirii, inclusiv cu aruncătoare de mine. Luptele au durat până la ora 11,47, când ultima rezistenţă din clădire a cedat şi rebelii s-au predat în masă.

Cucerirea cazărmii Gardienilor Publici a reprezentat un succes deosebit, legionarii fiind îndepărtaţi din apropierea clădirii Preşedinţiei Consiliului de Miniştri, obiectiv strategic de cea mai mare importanţă, de unde se coordonau acţiunile militare de represiune la nivelul Capitalei şi al întregii ţări.

Lupte deosebit de violente s-au dat la sediul legionar de pe strada Roma, unde au acţionat militarii din Regimentul 1 Vânători. Acestea au continuat şi pe 23 ianuarie, scăzând în intensitate abia a doua zi, când importanta grupare legionară din această zonă s-a predat.

Pe 24 ianuarie, se mai duceau lupte la Casa Studenţilor din Calea Plevnei, Facultatea de Drept, clădirea ziarului „Monitorul Oficial", a ziarului „Universul" şi la Universitate. De asemenea, erau semnalate grupuri mari de legionari la Biserica „Ilie Gorgani", unde se aflau trupurile unor legionari morţi.

În diverse cartiere din Capitală populaţia semnala comandamentului diviziei bande de legionari care jefuiau, incendiau, provocând mari dezordini. Militarii surprinşi izolaţi erau dezarmaţi şi dezbrăcaţi de efecte. Un oribil asasinat s-a produs pe strada Dudeşti, unde doi ostaşi din Regimentul 29 Infanterie au fost dezarmaţi de legionari, care i-au stropit cu benzină şi le-au dat foc, arzând de vii.

Nu este lipsit de interes să remarcăm faptul că în toată această perioadă atât Poliţia, cât şi Jandarmeria şi-au abandonat total atribuţiile, îngreunând mult acţiunile Armatei, care a fost nevoită să preia desfăşurarea acţiunilor specifice acestora.

Începând cu 25 ianuarie, pe măsură ce noi unităţi au intrat în dispozitiv cu misiunea de menţinere a ordinii, părţi din unităţile Diviziei 3 Infanterie au fost retrase la periferia Capitalei. În urma descinderilor făcute în această zonă la unele cuiburi legionare s-au găsit imense cantităţi de bunuri furate: bani, bijuterii, baloturi de stofe, blănuri, alimente, arme. Aceste bunuri au fost inventariate şi s-a început redistribuirea lor celor păgubiţi.

Pe parcursul acestor zile, când Divizia 3 Infanterie s-a aflat în centrul evenimentelor, şi-au pierdut viaţa 21 de ofiţeri, subofiţeri şi soldaţi, în timp ce alţi 53 au fost grav răniţi. Pentru cei decedaţi s-au organizat funeralii naţionale. Cei răniţi, precum şi familiile celor căzuţi în lupte şi urmaşii acestora au fost împroprietăriţi cu pământ. Un mare număr de ofiţeri, subofiţeri şi soldaţi au fost decoraţi cu ordine şi medalii sau înaintaţi în grad.

Unităţile Diviziei 3 Infanterie au mai fost menţinute o scurtă perioadă de timp în Capitală, după care s-au reîntors în garnizoanele de reşedinţă, misiunea lor fiind considerată încheiată.

Din punct de vedere militar, decizia de aducere a Diviziei 3 Infanterie din judeţul Argeş în Bucureşti în scopul lichidării rebeliunii legionarilor s-a dovedit a fi inspirată.

Ordinea şi disciplina cu care s-a acţionat au compensat o serie de deficienţe privind modul de acţiune şi insuficienta pregătire a militarilor privind ducerea luptei în localităţi, precum şi cele cauzate de lipsa din dotare a unor categorii de armament specifice.

Merită a fi subliniată raţiunea de care au dat dovadă atât militarii, cât şi comandanţii acestora, care au evitat cât au putut să transforme Capitala într-o baie de sânge, numărul victimelor fiind limitat în raport cu anvergura confruntărilor dintre beligeranţi.

Din punct de vedere politic, evenimentele au avut o dublă semnificaţie: au marcat eliminarea definitivă a Mişcării legionare din viaţa politică a ţării, aducând, pe de altă parte, grupării antonesciene acel plus de recunoaştere şi încredere ca element justificativ în vederea instaurării dictaturii militare, considerată a fi singura soluţie pentru a salva ţara, în situaţia deosebit de complexă în care se găsea atât pe plan intern, cât şi internaţional.

SCRISORI INEDITE DIN CORESPONDENȚA MARTHEI BIBESCU

■ *Prof. CRISTINA BOȚOGHINĂ*

În vremurile când cu indulgență putem vorbi despre feminism și asta într-un spațiu european unde nu multe erau doamnele care se aflau în centrul atenției, depășind spațiul privat spre cel public, alături de Elena Văcărescu, regina Maria, o regăsim și pe Martha Bibescu (1890-1973).

Personalitate întru totul deosebită, fără a se strădui prea mult în acest sens, îndrăznim a spune că în mod natural s-a aflat printre primele femei emancipate din România.

Prințesa a fost o prezență scânteietoare, în egală măsură admirată, detestată de o societate românească ce nu-și depășise condiția începutului de veac XX: iubită și de Kronprinz-ul Germaniei (iubire ce a făcut multă vâlvă în 1909-1910, a căror corespondență care a continuat și după începerea războiului a arătat cât de intime le-au fost legăturile), și de colonelul Christopher Birdwood Thomson, chipeșul atașat militar englez de la București, admirată de Czernin, ministrul austriac de la București, de Isvolski, ambasadorul rus de la Paris, de regina Maria și Eliza Brătianu, de regele Ferdinand și Ionel Brătianu, nu mai puțin de Marcel Proust sau Paul Claudel, invidiată de Elena Văcărescu și de Anne de Noailles (Ana Brâncoveanu). Ca prințesă, știa să fie franțuzoaică în Franța, englezoaică în Anglia, române în România.

Caracteru-i controversat a făcut ca fiecare s-o vadă și s-o cunoască prin propria experiență, ceea ce l-a determinat pe I.G. Duca să noteze: „Oricare ar fi defectele Marthei B., scăderile ei de pe urma cărora a făcut atâtea greșeli, un lucru este de netăgăduit: această femeie are o inteligență reală și în raporturile de fiecare zi cel mai plăcut caracter ce poți închipui. Veșnic bine dispusă, știind ca nimeni să petreacă de pe urma vieții ce se desfășoară în jurul ei, privind cu un scepticism ironic slăbiciunile omenirii și privind mereu ca un om și aproape bărbătesc marile ciocniri de idei și de interese din vremurile noastre"[1]. Câtă dreptate avea regina Maria când cu sinceritate spunea: „Da, recunosc că Martha Bibescu e plină de cusururi, dar viața fără ea ar fi mai puțin agreabilă", iar Zoe Cămărășescu în *Amintirile* sale a pus punctul pe i, concluzionând: „Așa cum a fost, cu defecte mari, cu scăderi supărătoare de caracter, ar fi nedrept să nu i se recunoască meritele, printre care și acela de a fi... irezistibilă".

Familiarizată cu războiul, căci începând din 1916 Martha Bibescu a condus un spital pentru răniți la București, unde a rămas sub ocupație germană, a servit drept prețioasă sursă de informații pentru Guvernul român refugiat la Iași. Zoe Bengescu, fiică a uneia dintre doamnele de onoare ale reginei Elisabeta și nepoată a lui Titu Maiorescu, nota la 1 noiembrie 1918: „La spital am fost foarte îngrijorate în ultimele zile din cauza arestării Marthei Bibescu, directoarea noastră. Pare o afacere misterioasă [...]. Este o mare comediantă. Două lucruri sunt certe – e foarte frumoasă și foarte inteligentă, restul depinde de timp, de împrejurări [...]. Părea destul de neliniștită la plecare"[2]. „Frumoasă cum era, cu basmaua legată sub bărbie, după modelul sistrițelor rusoaice, cu pelerina albastră drapată pe umeri, peste care se desena crucea roșie pe fond alb, sprijinită pe un baston, veșnic însoțită de una din călugărițele noastre, Martha era o cunoscută figură a Bucureștiului ocupat. La spital învățase să anestezieze cu cloroform. Se îngrijea de moralul răniților și în paralel ducea o politică personală vizitând oamenii pe care putea să-i servească într-un fel sau altul, amețind pe toți bătrânii cu farmecul ei, aceia care aveau un cuvânt de spus în împrejurările de atunci, pe care i-a uitat cu totul când lucrurile s-au schimbat"[3].

Ea nu a fost numai martora acestor evenimente cruciale (primul război mondial și actul reîntregirii – „ziua cea mai plăcută din calendarul personal", cum avea să noteze peste ani), ci și o participantă activă la desfășurarea lor. „Ea nu mai este o ființă neștiutoare, căreia i se fac doar complimente, genul acela de frumusețe feminină care trece ca un fluture colorat pe deasupra realității, implicându-se direct."[4]

După trei decenii, maturizată și luându-și rolul în serios, iat-o pe Martha Bibescu în ipostaza personificată de regina Elisabeta și regina Maria, și anume de mamă a ostașului român, de data aceasta în campania contra bolșevismului, când nu putea rămâne insensibilă la mărturisirile nepotului său, Matei Basarab Brâncoveanu, despre realitățile dramatice trăite alături de camarazii săi din Regimentul 3 Artilerie Grea[5].

Inedita corespondență constă în două scrisori expediate comandantului Regimentului 3 Artilerie Grea, locotenent-colonelul Iosif Georgescu, aflat în Crimeea, și răspunsul acestuia. La prima scrisoare expediată de Martha Bibescu de la Mogoșoaia, la 25 octombrie 1941, nu a primit răspuns în timp oportun, prin urmare reluând epistola în termeni asemănători la 11 noiembrie 1941, exprimându-și nedumerirea în ceea ce privește întârzierea răspunsului. Este lămurită de scrisoarea din 20 noiembrie 1941 expediată din Crimeea de către destinatarul celor două scrisori, locotenent-colonelul Iosif Georgescu. Toată corespondența se referă la donația făcută de prințesă militarilor români aflați pe frontul din Crimeea, după cum vom vedea nu prea consistentă, însă nu trebuie să vedem decât gestul cu valoare de simbol, daruri mai mult ca sigur determinate de povestirile nepotului său Matei Basarab Brâncoveanu. De obiectele expediate în linia întâi au avut bucuria de a se folosi oameni simpli, de la trupă, unii dintre ei scoși din anonimat de semnăturile de primire date într-un tabel întocmit de comandantul Divizionului 52 Artilerie Grea: sergentul Gheorghe Neacșu a primit o pereche de mănuși de lână, fruntașul Ion P. Tudorache a primit o flanelă de lână, iar soldații Nicolae Mirică, Spirea Dincă, Florea Alexandru, Jianu Manole, Constantin Ioan și Ilie Simu au primit câte o flanelă, mănuși și ciorapi de lână.

1 Ion Bulei, *Introducere la Martha Bibescu, Jurnal 1915*, Editura *Compania*, București, 2001, pag. 5
2 Cristian Popișteanu, *Istoria clipei*, Editura *Albatros*, București, 1984, pag. 168
3 Zoe Cămărășescu, *Amintiri*, Editura *Virtruoiu*, București, pag. 356
4 Ion Bulei, *op. cit.*, pag. 6
5 Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Istorice „General Radu Rosetti" Pitești, fond Divizionul 52 Artilerie Grea, f. 481-486.

Înaltă Doamnă,

Înapoiat de pe front după o absență de 12 zile, am găsit așteptându-mă distinsele Dvs. rânduri.

Voiam tocmai să vă comunic, că până la această dată pachetele trimise prin grija și înalta Dvs. bunăvoință, nu au sosit, când curierul îmi anunță sosirea poștei cu un pachet pe adresa mea.

25 octombrie 1941

Domnule colonel,

Nepotul meu Matei Basarab Brâncoveanu, care a avut cinstea să servească în Regimentul 3 Artilerie Grea sub ordinele Domniei Voastre, mi-a împărtășit dorința sa ca să-mi iau sarcina de nașă față de camarazii săi de front, de cari s-a despărțit cu atâta mâhnire și pe cari gândul său nu-i poate părăsi până la reîntoarcere, pe care o dorește din tot sufletul său.

Elevul sergent al Domniei Voastre, Domnule Colonel, mi-a povestit atât de mult despre bunătatea Domniei Voastre părintească față de ostașii voștri, încât am decis, după sfatul său, să vă scriu direct pentru a vă comunica dorința mea de a trimite în curând o primă serie de pachete (vreo zece deodată), conținând îmbrăcăminte caldă pentru soldații de sub comanda Domniei Voastre. Vă rog să binevoiți, la primirea acestei scrisori, să-mi spuneți dacă pachetele au sosit complete și neatinse și dacă conținutul lor este de bun de folos. Voi trimite pachetele pe adresa Domniei Voastre. Orice observație despre această primă încercare de a împlini dorința nepotului meu va fi bine primită de mine. Voi trimite apoi altă serie de pachete, ținând seamă de observațiile ce ați putea să mi le faceți. Scopul meu este de a veni în ajutor, împreună cu copiii mei și cu alte rude, camarazii lui Matei, aducându-le această dovadă că cei de-acasă se gândesc cu duioșie la apărătorii Neamului, încercând câtuși de puțin să le încălzesc inima și totodată să aducă mulțumire sufletească bunului lor Comandant.

Împreună cu rugăciunile înălțate spre Domnul pentru ocrotirea Domniei Voastre în primejdia de toate zilele – și cu urările mele de isbândă și mai departe – vă rog să primiți, Domnule Colonel, încredințarea sentimentelor mele cele mai alese.

Principesa Martha Bibescu

11 noiembrie 1941

Mult stimate Domnule Colonel,

Am fost adânc mișcată de rugămintea ce mi-a făcut-o iubitul meu nepot Matei Basarab Brâncoveanu, arătându-mi grija părintească ce o purtați soldaților viteji de sub comanda Domniei voastre în depărtările Mărei de Azov.

De aceea v-am scris, arătându-vă că voi face o primă încercare de a vă trimite ceva îmbrăcăminte caldă pentru „băieții" voștri, camarazi iubiți ai nepotului meu, și neștiind dacă ați primit scrisoarea mea, vă arăt încă odată prin aceasta că v-am trimis astăzi 11 noiembrie 1941, prin bunăvoința Ministerului Aerului și anume prin marea amabilitate a Maiorului Olteanu din Aviație, zece pachete prin avion „Lares", plecând din București mâine 12 noiembrie, conținând următoarele: 1 pull-over de lână, 1 pereche ciorapi de lână, 1 pereche mănuși de lână, de fiecare pachet, adică de zece ori atâta.

Am fost rugată de Ministerul Aerului să vă cer un bun de primire detailat al acestor zece pachete trimise de mine, voind să facem proba că serviciul a fost făcut regulat și cinstit, pachetele sosind în bună stare și complete. Voi trimite în mai multe rânduri dacă sunt sigură că Dvs. personal îmi puteți da asigurarea că soldații se vor folosi de cele trimise. Vă rog să binevoiți a-mi spune în cât timp această scrisoare și pachetele cari o însoțesc v-au fost înmânate de serviciul aerian al Ministerului Aviației.

Este pentru mine o cinste și o bucurie să vă viu câtuși de puțin în ajutor, în amintirea Prințului Gheorghe Valentin Bibescu, care și-a făcut serviciul militar în Artilerie și și-a consacrat viața întreagă Aviației Române, al cărei inițiator a fost. Totodată, nepotul său de văr, Matei Brâncoveanu, decorat pe câmpul de bătălie, sub ordinile Dvs., s-a arătat tot atât de iubitor de neam ca și unchiul său, și voi face tot ce voi putea pentru a aduce și eu prinosul meu de femeie spre ajutorarea celor cari luptă astăzi pentru a salva datinile sfinte ale Neamului nostru.

Vă rog să primiți, Domnule Colonel, asigurarea sentimentelor mele de recunoștință față de Ostaș și urările mele de isbândă și mai departe cu voia lui Dumnezeu.

Principesa Martha Bibescu
către Domnul Lt. colonel Georgescu Iosif

Conform dispozițiunilor primite, am împărțit comandanților de unități pachetele, cu ordinul să le dea numai oamenilor de trupă, soldați, caporali și sergenți.

Pentru ca acest bun, venit sub forma unui dar frumos și util, din partea uneia dintre cele mai bune românce, să nu se irosească, am hotărât, și vă rog să nu îmi luați în nume de rău, să fie înregistrate asupra unităților, putând astfel păstra controlul existenței lor.

Bucuria noastră a tuturor a fost nespusă de la comandant și până la soldat. Darul Dvs. ne-a arătat că deși la mii de kilometri de patrie, nu suntem uitați, și cei rămași acasă sunt cu gândul, inima și fapta la noi.

Noi cei de aici, ne vom strădui din toate puterile noastre să bine merităm atenția alor noștri și ai țărei, și să ducem mai departe faima de Român chiar de va trebui să trecem și să ne batem peste mări și țări, în interesul neamului nostru; iar cei de acasă să se poată mândri spunând: „Am și eu cu *ei – un frate – un tată sau un fiu*".

Vă asigurăm de aceasta Doamnă și veți fi mândră de fiii Domniei Voastre. În numele camarazilor mei de arme, ofițeri, subofițeri și soldați, precum și personal în mod deosebit, vă rog să primiți mulțumirile noastre pentru darul făcut nouă.

Profitând de această ocazie țin să exprim și față de Dumneavoastră toată mulțumirea mea și să-mi permiteți să vă felicit pentru faptul cum nepotul Domniei Voastre și camaradul nostru de arme serg. T.R. Brâncoveanu Basarab Matei s-a purtat tot timpul pe front.

M-am despărțit de el cu greu, ca de un ostaș bun și brav.

Nădăjduim, că după ce-și va pune tresa de Sublocotenent să-l avem iar cu noi și să purtăm împreună stindardul gloriei și prin alte meleaguri.

20 noiembrie 1941, Krimeia

REFUGIAȚII MILITARI POLONEZI ÎN PITEȘTI

■ *Prof. IULIAN STELIAN BOȚOGHINĂ, prof. VIOREL DRUGĂU*

Evoluția geopolitică a Europei interbelice a determinat România și Polonia să încerce o politică de alianță. Mai mult decât necesară, această alianță nu a căpătat forme concrete. Pentru această situație, relevantă este sinuozitatea relațiilor militare, așa cum o demonstrează tratatele și convențiile bilaterale.

În acest context, în urma invaziei germane de la 15 septembrie 1939, România s-a văzut în situația de a-și declara neutralitatea, cea ce nu a împiedicat statul și poporul român să acorde tot sprijinul poporului polonez. Pentru a reliefa necesitatea și importanța actului umanitar al României, ne propunem ca în continuare să prezentăm câteva date cu privire la un caz concret, și anume refugiul militarilor polonezi.

Supusă unei puternice ofensive, armata poloneză s-a prăbușit în primele 20 de zile ale lunii septembrie. Prin urmare, pentru reorganizarea rezistenței devine o necesitate salvarea a cât mai multor militari. În aceste condiții, refugiul a fost una dintre soluții.

În jurul datei de 17 septembrie 1939, la frontiera româno-polonă s-au prezentat primii refugiați militari. În primul moment s-a crezut că numărul lor va fi mic, însă sub presiunea armatei germane numeroși militari și civili au luat cu asalt punctele de frontieră. Statutul de neutralitate asumat de România obliga Guvernul român să asigure condiții de viață cât mai bune concomitent cu exercitarea unei evidențe cât mai exacte și a unui control cât mai strict al refugiaților.

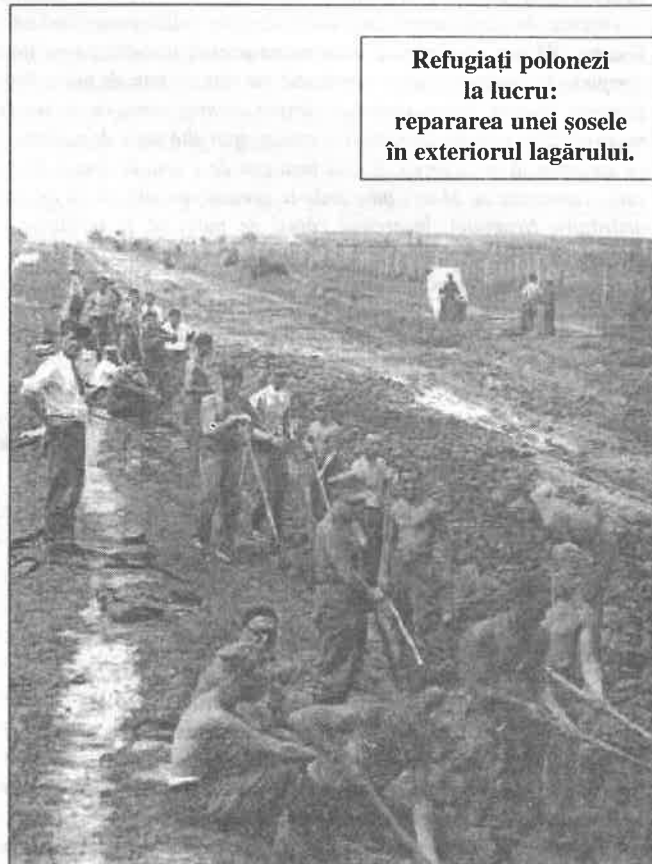
Orașul Pitești a fost un centru de cazare a unor militari polonezi. Aceștia au fost internați în cazarma Regimentului 4 Argeș*.

Centrul a fost organizat cu un comandant, iar pe lângă acesta au fost numiți un ofițer însărcinat cu aprovizionarea și alți doi ofițeri, comandanți de grupe. Începând cu data de 14 octombrie 1939, Tabăra de Internați Polonezi din Garnizoana Pitești a trecut sub ordinele colonelului de jandarmi Mihai Ion, sediul taberei fiind mutat la Regimentul 1 Vânători, ajutor de comandant fiind maiorul Ion Tătaru de la Regimentul 4 Argeș. Tabăra de Internați Polonezi Pitești cuprindea 16 ofițeri și 816 grade inferioare, cazați în pavilioanele puse la dispoziție de Regimentul 1 Vânători.

Ministerul Apărării Naționale, în baza Convenției de la Haga, a propus ofițerilor polonezi refugiați în țara noastră să semneze un angajament pe cuvânt de onoare că nu vor părăsi localitatea ce le-a fost fixată pentru internare. Prin aceasta nu s-a urmărit să se exercite vreo constrângere asupra conștiinței cuiva, ci s-a căutat a nu-i pune pe ofițerii polonezi în situația de a trebui să fie încazarmați și păziți cu santinele. Unii ofițeri au semnat angajamentul, alții nu. Comandantul taberei a căutat să-i lămurească pe ofițerii polonezi că au îndatorirea de a nu face dificultăți statului român.

Cu toate acestea, deși în cadrul taberei au fost tratați conform

Refugiați polonezi la lucru: repararea unei șosele în exteriorul lagărului.

normelor internaționale, nu puțini erau cei care evadau, astfel că la 14 octombrie 1939 au fost lipsă la apel trei locotenenți, șase sublocotenenți, patru medici, doi plutonieri majori, patru plutonieri, cinci sergenți instructori, 11 sergenți, 32 de caporali și 140 de soldați.

Pentru o mai bună amenajare a cazărmii s-a intervenit la Regimentul 4 Dorobanți pentru a ceda sub formă de împrumut 50 de paturi pentru internații polonezi. Până la data de 26 octombrie 1939 tabăra a primit fonduri în valoare de 1.000.000 de lei. Alocația de hrană pentru bolnavii internați în Spitalul Militar Pitești era de 13 lei pe zi, iar pentru ofițeri 120 lei pe zi, echivalent cu norma de hrană a militarilor români.

Pe scurt, aceasta a fost odiseea refugiaților militari polonezi în orașul Pitești.

* Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice „General Radu Rosetti" Pitești, fond Garnizoana Pitești, dosar nr. 243, f. 1 ș.u.

ASPECTE ALE COLABORĂRII MILITARE ROMÂNO-POLONE ÎN PERIOADA INTERBELICĂ

■ *Prof. MIHAI ȘOITARIU*

În afara formelor principale de colaborare între cele două armate, respectiv activitatea operativă, colaborarea materială, legături și transmisiuni, schimbul și unificarea armamentului, muniților și materialelor de război, au mai fost folosite și alte mijloace de apropiere, de cunoaștere reciprocă și amiciție între militarii români și cei polonezi. Pentru cunoașterea reciprocă dintre militarii români și cei polonezi un rol important au avut:

a. stagii reciproce ale ofițerilor în cele două armate

b. studierea reciprocă a limbilor română și polonă

c. audierea de conferințe pe teme militare sau ale istoriei celor două popoare

d. schimb reciproc de vizite ale militarilor din diferite regimente

e. organizarea de întreceri sportive

f. decorări cu diferite ordine și medalii a unor ofițeri din cele două armate.

a. Schimbul reciproc de ofițeri pentru stagii

Problema schimbului reciproc de ofițeri pentru stagiu sau pentru schimburi de experiență între cele două armate a constituit o preocupare și un punct de discuții între cele două M.St.M., încă din anul 1923, dar acest lucru va căpăta amploare mai mare abia după conferința operativă din iunie 1926 de la Varșovia, care va fixa și principiile după care urma să se facă aceste schimburi. În luna iunie 1923 M.St.M. polon propunea să fie trimiși în Polonia pentru stagiu „la trupă" 2-3 ofițeri români, în special de la regimentele de cavalerie și artilerie. Se mai solicita reprezentarea armatei române la manevrele de cadre ce urmau a se desfășura la sfârșitul lunii iulie, același an, pe câmpul de instrucție de la Biedrusk[1], oferind în același timp prilejul pentru vizitarea unor întreprinderi de profil militar (arsenal, fabrici de pulberi, proiectile etc.).

La 20 august 1923, atașatului militar român de la Varșovia i se făcea cunoscut de la București că un ofițer român al școlii superioare de război urma să fie trimis pentru stagiu la unul dintre regimentele armatei polone[2].

În anexa la Memoriul rezumativ al lucrărilor pentru conferința operativă din 1926, de la Varșovia, întocmit de secția a III-a din M.St.M. român, se propuneau modalitățile prin care urma să se reglementeze trimiterea reciprocă la stagiu a ofițerilor din cele două armate:

1. Să fie trimiși la stagiu ofițeri-absolvenți ai școlii superioare de război;

2. Stagiile să fie efectuate în garnizoane mai mici, unde cheltuielile sunt mai reduse;

3. Durata stagiului să fie de un an.

Se mai specificau drepturile de soldă și indemnizații ce urmau a fi acordate acestora[3]. După stabilirea acestor principii, la conferința româno-polonă din 1926, în anii următori numărul ofițerilor trimiși la stagiu la diferite regimente a crescut[4].

La conferința operativă de stat major de la Varșovia din 1929 s-a discutat și despre necesitatea cunoașterii reciproce a doctrinelor celor două armate. Se remarca faptul că un mijloc pentru transpunerea în practică a acestui deziderat îl constituia schimbul reciproc de ofițeri care să participe la aplicații, să urmeze diferite școli și să se intensifice schimbul acestora pentru stagiu.

b. Studierea și cunoașterea limbii polone în armata română

Acest lucru a fost considerat că reprezintă un alt mijloc de întărire a prieteniei și stimei reciproce. În anul 1926 se propunea înființarea unui curs de studiere a limbii polone, în București, la Cercul Militar, la care să participe ofițeri inferiori și superiori din Garnizoana București. Se mai propunea ca și alte garnizoane din țară, unde se găseau ofițeri care cunoșteau bine limba polonă, să organizeze cursuri similare cu cel de la București[5]. Tot în sprijinul ideii de mai sus, în anul 1929 a fost introdusă în programa analitică a școlilor românești pregătitoare de ofițeri activi studierea uneia din limbile țărilor aliate (polonă, cehă și sârbă)[6].

c. În documentele conferinței operative de stat major din ianuarie 1929 de la Varșovia se prevedea realizarea unei colaborări „intelectuale" atât pentru dezvoltarea literaturii militare, cât și pentru a se cunoaște faptele de arme mai importante din istoria celor două țări. În acest sens se putea face un schimb reciproc de conferențiari care să prezinte aceste teme, în garnizoanele mai importante. Astfel, la 28 aprilie 1928, M.St.M. invita o serie de ofițeri din Garnizoana București să analizeze cele patru conferințe prezentate de un ofițer din M.St.M. polon[7].

d. Schimburile reciproce de vizite ale delegaților militari din cele două țări au constituit un mijloc util de recunoaștere, la fața locului, a realizărilor obținute de către militarii celor două armate în activitatea de instruire, în cunoașterea preocupărilor și a modului de viață al acestora. Fie că era vorba de vizitarea unor regimente sau a unor întreprinderi industriale, civile sau specializate în fabricarea materialelor militare, ofițerii aflați în vizită efectuau un fructuos schimb de vederi și impresii despre munca și preocupările gazdelor lor. În acest context pot fi încadrate și vizitele efectuate în Polonia de către o delegație de ofițeri din cadrul Inspectoratului tehnic al armamentului și o alta din Regimentul 11 Roșiori. Delegația Inspectoratului tehnic al armamentului a întreprins o vizită în Polonia, în luna septembrie 1926, la invitația Secției industriilor de război poloneze de pe lângă Asociația pentru

- continuare în pagina 10 -

- urmare din pagina 9 -

exportarea produselor industriei metalului în scopul cunoașterii producției și al dotării tehnice a unor întreprinderi industriale poloneze ce lucrau pentru înzestrarea armatei.

Delegația s-a bucurat de o primire călduroasă din partea autorităților poloneze, civile și militare, și a vizitat, printre altele, uzinele de arme din Varșovia, uzinele societăților Pacisk și Gkanat, tot din Varșovia, uzinele de arme de la Radom și uzinele Societății Lignoza de la Stary-Bierun[8]. Prin raportul din 3 octombrie 1928, Secția a V-a din M.St.M. solicita aprobarea ca o delegație din Regimentul 11 Roșiori să facă o vizită în Polonia.

e. Din multiplele mijloace de colaborare dintre cele două armate nu au lipsit nici întrecerile sportive. Demne de evidențiat sunt rezultatele obținute de sportivii militari români în confruntările cu cei polonezi: echipajul de schi care a participat la concursul de la Zakopane în luna februarie 1929[9] sau turneul echipei de fotbal Fulgerul din Regimentul 1 căi ferate în luna aprilie 1927[10].

f. Ca ultimă formă de colaborare o putem aminti și pe cea privind decorările reciproce ale unor ofițeri din cele două armate. Acordarea de ordine și medalii se făcea de regulă cu ocazia încheierii convențiilor militare sau cu ocazia unor zile festive ce interesau cele două armate.

Astfel, prin referatul din 10 decembrie 1921 al M.St.M adresat Ministerului de Război, se propunea decorarea ofițerilor polonezi care au participat la lucrările convenției militare din 1921. Se propuneau a fi decorați cu ordine și medalii românești șase generali și trei colonei în frunte cu generalul Stanislaw Haller, fostul șef de stat major al armatei polone. Mai poate fi menționată acordarea de ordine românești ofițerilor polonezi care intrau în compunerea delegației M.St.M. polon la conferința din aprilie 1930 de la Varșovia[11].

Se poate spune că unele dintre aceste mijloace de colaborare au realizat, prin transpunerea lor în viață, o punte de legătură directă între cele două armate în domeniul cunoașterii reciproce și al scopului alianței ce lega cele două armate.

1 Centrul de Studii și Păstrare a Arhivelor Militare Istorice „General Radu Rosetti" Pitești [în continuare C.S.P.A.M.I. Pitești], fond 5418, Secția a 3-a Operații, dosar nr. 1142, fila 209
2 Ibidem, fila 40
3 Ibidem, dosar nr. 1272, fila 61
4 C.S.P.A.M.I. Pitești, fond 5420, Secția a 5-a, dosar nr. 114, filele 54 și 55, 401-403 și dosar nr. 17, filele 62-65
5 C.S.P.A.M.I. Pitești, fond 5418, Secția a 3-a Operații, dosar nr. 1272, filele 57-61
6 C.S.P.A.M.I. Pitești, fond 5420, Secția a 5-a, dosar nr. 208, fila 347
7 Ibidem, dosar nr. 159, fila 222
8 C.S.P.A.M.I. Pitești, fond 5419, Secția a 4-a Dotare, dosar nr. 92, filele 40-83
9 C.S.P.A.M.I. Pitești, fond 5420, Secția a 5-a, dosar nr. 193, filele 101 și 102
10 Ibidem, dosar nr. 118, filele 128-130
11 C.S.P.A.M.I. Pitești, fond 5417, Secția a 2-a Informații, dosar nr. 693, filele 59 și 61.

TUDOR VLADIMIRESCU în conștiința argeșenilor

■ *Prof. OCTAVIAN UNGUREANU*

Revoluția de la 1821, pornită din Padeșul de Mehedinți, la 23 ianuarie, când Adunarea Norodului, în frunte cu slugerul Tudor din Vladimirii Gorjului (1780-1821), o apucase spre Capitală ca să instaureze o nouă ordine, pe baze de libertate națională și dreptate socială, s-a impus în Istoria Românilor ca cea mai mare ridicare populară de la început de epocă modernă. Ea a propulsat, cu toate neîmplinirile ei, România în înțelesul de acum, în concertul lumii occidentale.

Adunarea Norodului, în forma de organizare și prin țelurile sale programatice, a fost o mișcare democratică și, fiind înarmată, o democrație militară. Comanda oștii de panduri și conducerea treburilor țării i-au conferit Adunării Norodului statutul de putere guvernamentală. (Sistemul politic impus de Poarta otomană, prin regimul fanariot, distrusese economia Principatelor și amestecul brutal al vecinilor puternici spoliase satele și târgurile de la noi). Redobândirea drepturilor istorice ale românilor nu se obțineau însă decât prin abolirea regimului fanariot și revenirea exercițiului liber în viața de stat, prin reîntronarea domniilor pământene, care urmau să dobândească de la Puterea Suzerană o mai largă autonomie pentru Principate. Deși înfrântă, Revoluția de la 1821 și-a împlinit acest deziderat major, rămânând ca celelalte prevederi ale programei, enunțate în Proclamația de la Padeș, să se înfăptuiască mai târziu: 1848, Unirea de la 1859, Războiul Neatârnării (1877-1878) și Unirea cea Mare (1 Decembrie 1918). Așadar, pe parcursul a 100 de ani, rosturile Principatelor în Europa Centrală, și nu în Răsăritul continentului, s-au afirmat mereu.

Redeșteptarea națională înlătura urmele asupririi otomano-fanariote, dădea avânt economiei și restructurării vieții sociale în Țară. Patria, care se chema Norodul, devenea Națională.

Vestea pornirii Revoluției și cuprinderea Olteniei, de către Adunarea Norodului, marșul spre Capitală și sprijinul unor boieri și notabili ai Craiovei și Divanului de la București au însuflețit toate celelalte provincii istorice românești. Pe Tudor îl așteptau ardelenii și moldovenii. Muntenii veneau în oastea de panduri, târgurile îl sprijineau cu mijloace de subzistență. Piteștiul devenise un loc însemnat de garnizoană și concentrare a forțelor armate și punct strategic al Adunării Norodului și chiar al Eteriei lui Alexandru Ipsilanti, prin căpitanul Iordache Olimpiotul din fruntea

- continuare în pagina 11 -

- urmare din pagina 10 -

arnăuților. Prin Pitești, Tudor făcea legătura cu garnizoanele pandurești din Oltenia: mănăstirile Țânțăreni, Motru, Strehaia, Polovragi, Crasna și Tismana. Țăranii și boiernașii din Baia de Fier, de sub Parâng, de pe Olteț și râul Galbenul așteptau semnalul căpitanului Dumitru Gârbea pentru a intra în acțiune în cazul năvălirii turcilor.

Boierii Golești erau gata să-l sprijine pe Comandir, uzând de situația lor de mari dregători. Toma Brătianu din Tigveni - Argeș era și el de partea lui Todor, iar episcopul Ilarion Gheorghiade, înscăunat la Argeș doar cu un an înainte (1820), se dovedise nu numai un amic sincer, ci și un sfătuitor de competență al Comandirului. La numirea lui ca Vlădică de Argeș, Tudor i-a adus ca grămătic de cancelarie pe tânărul din Cerneți - Mehedinți Nicolae Popescu (1801 - 1876), știutor de carte grecească și românească, cu practică în lucrarea actelor oficiale la Mănăstirea Tismana. Grămăticul și-a ridicat casă mare, boierească, în Curtea de Argeș. Aici, după tradiția orală, s-a întâlnit Tudor cu Ilarion, în drumurile Pandurului între Cerneți și București, în două rânduri. Vlădicăi i-a destăinuit planul revoluției și a primit încurajările episcopului în acțiunea ce urma a fi declanșată. Pe urmă, Ilarion și secretarul său Nicolae Popescu s-au aflat în tabăra de la Cotroceni, servind la elaborarea actelor de cancelarie ale Revoluției. Să revenim însă la Pitești, spre a arăta că aici aflase Tudor de moartea domnitorului Alexandru Șuțu, la 19 ianuarie 1821, și a grăbit cu cei vreo 30 de călăreți arnăuți spre Râmnicu-Vâlcea și Gorj. La Curtea de Argeș a avut loc o nouă întrevedere a lui Tudor cu Ilarion.

Adeziunea piteștenilor și argeșenilor față de panduri și programul revoluționar s-a relevat și prin contribuții la întreținerea cu alimente, bani și adăposturi la îndemnul și prin grija judelui Zamfir.

La Golești, Tudor și-a desfășurat tabăra în preajma conacului, iar el s-a instalat în foișorul de deasupra porților, unde a avut loc și întâlnirea cu Iordache Olimpiotul, la stăruința acestuia; Olimpiotul ocupase deja Piteștiul, eteriștii și arnăuții fiind încartiruiți în hanul și curțile Bisericii Mavrodolu.

După discuția aprinsă de la Golești, Tudor a fost arestat și închis până seara, în tabăra eteriștilor de la hanul Bisericii Mavrodolu. Era în 22 mai 1821. Se zice că un apropiat al Pandurului l-ar fi întrebat pe Tudor, când îl urcau într-o căruță:

- Pe noi cui ne lași, boierule?

- Pe voi? Câinii și corbii să vă mănânce, că nu m-ați ascultat! Și căruța s-a pus în mișcare spre Câmpulung și Târgoviște. La 27 mai, Pandurul, printr-o gravă neînțelegere, pierea sub acuzația de trădare.

În dezordine, oastea revoluționară a părăsit Goleștiul și prin Pitești s-a

îndreptat, ținând drumul Topanei prin Păduroiu, Făgețelu, Câmpu Mare, Vulturești, la Drăgășani, unde pandurii au participat la bătălia eteriștilor cu otomanii, la 5 - 7 iunie 1821.

Printre pandurii risipiți care încotro, după bătălia de la Drăgășani, pe locul Rusidavei dacice, alături de Legiunea sacră, înființată la Focșani, din adolescenți - liceeni și alți școlari - vlăstare ale comunității grecești moldovene, în număr de 350, câțiva panduri mehedințeni - Grigore, Oprea și Zamfir, fiii lui Toader - au apucat drumul Argeșului și s-au adăpostit în Mușătești, pe Vâlsan, sub ocrotirea fostului grămătic Nicolae Popescu, care, la rându-i, se stabilise aici, prin căsătorie, și devenise boier, trecut în Arhondologie cu rangul de Pitar, după întoarcerea de la Brașov, din drumul spre Leibach, ca secretar al lui Ilarion Gheorghiade, revoluționarul în sutană.

Constantin Dobrescu-Argeș din Mușătești, descendent al lui Nicolae Popescu-Pitarul, declara la 24 septembrie 1899, la dezvelirea statuii lui Tudor Vladimirescu din Târgu-Jiu: „Programa noastră, a Partidei Țărănești, este programa de la 1821 și 1848. Noi am reluat politica inaugurată de țăranul din Vladimiri, cu armele veacului în care trăim, și-n fața statuii lui Tudor Vladimirescu strigăm: Vom lupta neîncetat ca, înfăptuind domnia poporului prin popor, să ajungem la o democrație de drept și de fapt..."

După 1859, anul Unirii Principatelor, în publicistica și istoriografia românească scrierile despre Tudor Vladimirescu se înmulțesc; i se dedică versuri și i se ridică monumente. La Padeș, pe câmpia numită a Soarelui, din stânga Motrului, se înalță impresionantul Memorial al Revoluției de la 1821, la 100 de ani de la moartea Marelui Pandur. Atunci, în 1921, arhitectul State Baloșin îl aducea în echipa sa și pe Costin Petrescu, celebrul pictor, născut în Pitești, alături de sculptorii Emil Becker și Gheorghe Tudor. Ei vor împodobi monumentul, în formă de piramidă cu vârful tăiat, din bolovani de pe Râul Motru, cu metope turnate în bronz, arătând stemele Țării Românești și Olteniei, Proclamația din 23 ianuarie, chipul lui Tudor și Adunarea Norodului.

Târziu de tot, prin 1960, piteștenii i-au ridicat și ei Domnului Tudor un bust, pe strada Trivale, în vârful soclului, înalt de peste 3 metri, rămas fără vulturul carpatin ce glorifica eroismul ostașilor Regimentului 6 Artilerie în anii de vifor 1916 - 1918, în urma bombardamentelor din 1944. Acest soclu se realizase de pietrarul piteștean Luigi Ștefan Arganini, după schițele inginerului Dimitrie Dima, directorul-patron al cunoscutei firme „Fier-beton" din România. Podurile de peste Argeș și Râul Doamnei sunt creația tehnică a acestui mare piteștean, fost și prefect de Argeș. Altă imagine a lui Tudor Vladimirescu a fost creată și de pictorul Costin Petrescu, în Marea Frescă de la Ateneul Român (1934 - 1938).

GUVERNAREA RĂDESCU

■ *VICTOR MARTIN*

Prezența trupelor sovietice în România avea să se materializeze prin instaurarea, pentru aproape jumătate de secol, a regimului comunist.

Imediat după actul de la 23 august 1944, între forțele democrate, grupate în jurul regelui Mihai, și Frontul Național Democrat, dominat de comuniști și sprijinit de trupele sovietice, se va declanșa o luptă dură pentru controlul vieții politice.

Prezenți încă din primul guvern al generalului Sănătescu, comuniștii au întreprins acțiuni caracterizate de folosirea forței și a terorii, pentru a impune regelui formarea unui guvern condus de reprezentanții F.N.D.

Ca urmare a demisiei miniștrilor aparținând Partidului Național Țărănesc și ai Partidului Național Liberal, din 4 decembrie 1944, se contura tot mai greu posibilitatea unui nou guvern de uniune națională.

Intervenția lui Al.I. Vîșinski, reprezentantul Uniunii Sovietice în România și președintele Comisiei Aliate de Control, privind numirea unui prim-ministru aparținând Frontului Național Democrat s-a soldat cu un eșec. Avertizând că România ar putea intra într-un colaps, ce ar afecta aprovizionarea frontului româno-sovietic, regele Mihai decide să încredințeze formarea noului guvern generalului Rădescu.

Convins că un nou refuz l-ar determina pe rege să abdice și să părăsească țara, fapt ce nu era dorit încă de Uniunea Sovietică, Vîșinski recomandă comuniștilor să încheie un armistițiu politic cu celelalte partide reprezentative și să susțină noul guvern.

Investit pe 6 decembrie 1944, noul guvern avea în compunere 7 miniștri țărăniști și liberali și 8 reprezentanți ai Frontului Național Democrat.

Într-un mesaj adresat națiunii, primul-ministru și-a expus programul de guvernare conturat pe două direcții:

- „de a strânge la maximum raporturile între noi și vecina noastră puternică din răsărit, Rusia Sovietică. Dacă cineva dintre conducătorii noștri n-ar adopta punctul acesta de vedere, pentru noi ar putea să însemneze aproape o catastrofă"[1];

- îndeplinirea condițiilor armistițiului fără șovăire și cu toată hotărârea.

Totodată, premierul a reamintit că dorește să fie garantată libertatea sub toate aspectele și principiile democratice.

În ciuda armistițiului semnat, comuniștii au continuat schimbarea cu forța a autorităților locale și numirea în locul acestora a reprezentanților Frontului Național Democrat. Acest lucru se realiza prin forță, de multe ori cu sprijinul trupelor sovietice, având ca rezultat imediat dezorganizarea administrației și instaurarea terorii.

Pentru a temporiza această practică, Guvernul a emis Legea 21 din 13 ianuarie 1945 privind criteriile de selecționare a membrilor din administrația locală (primari și prefecți). S-a introdus prin această lege condiția studiilor postuniversitare pentru funcțiile de prefecți și de primari de reședință de județ, studii liceale pentru celelalte localități urbane și minimum patru clase pentru primarii din mediul rural. Impactul legii a fost minor, în intervalul ianuarie-februarie 1945 fiind schimbați opt prefecți și 13 primari în orașele reședință de județ, cu precădere în Moldova.

Legitimitatea Partidului Comunist din România ca reprezentant al muncitorimii era redusă. Pentru a realiza un control real asupra acestei clase sociale, reprezentanții Frontului din guvern au elaborat o nouă legislație cu privire la sindicate. Prin Legea nr. 52/20 ianuarie 1945 se legifera dreptul membrilor de asociere în sindicate de profil fără a fi controlate de patronat sau de stat.

Numai că, în încercarea de controlare a mișcării sindicale în România, în textul legii a fost introdus un paragraf prin care noile sindicate trebuia să primească avizul Ministerului Muncii pentru a putea funcționa. Titularul de la acest minister era un reprezentant al Frontului Național Democrat, care a știut să folosească acest drept în implementarea în cadrul mișcării sindicale a comuniștilor.

Tot în cursul lunii ianuarie 1945 au fost abrogate măsurile cu caracter rasial și în special antievreiesc. Prin această măsură comunitatea evreiască era reintegrată în viața socio-economică a țării. În scurt timp, numai în armată au fost reprimiți 3.445 de ofițeri de rezervă de etnie evreiască.

Pentru îndeplinirea condițiilor ce rezultau din semnarea Armistițiului în data de 16 ianuarie 1945 a fost semnată o convenție între România și Uniunea Sovietică, în scurt timp înființându-se la București Direcția livrărilor din România[2].

O notă păstrată în arhivele Institutului Hoover (S.U.A.) reliefează faptul că în intervalul 12 septembrie 1944 – 30 iunie 1946 România a cheltuit 1.050 milioane de dolari în contul Convenției de Armistițiu. La această sumă se adaugă 302 milioane de dolari reprezentând efort propriu pentru susținerea campaniei antihitleriste[3]. În aceeași notă se precizează că mărfurile confiscate „peste plan" de armatele sovietice depășeau 302 milioane de dolari.

Pe fondul presiunilor exercitate de comuniști, începând cu ianuarie 1945, al amestecului tot mai brutal al armatei sovietice în administrația locală, regele Mihai a transmis președintelui american K.D. Roosevelt un memoriu. Împărțit în 11 paragrafe, acesta cuprindea principalele probleme cu care se confrunta România:

- cooperarea militară româno-sovietică era deficitară, un număr mare de soldați români fiind luați prizonieri după 23 august 1944;

- erau reclamate abuzurile sovietice manifestate prin rechiziționarea flotelor de Dunăre și cea maritimă, a materialului rulant de cale ferată, a numeroase bunuri;

- strămutarea populației românești de etnie germană în Uniunea Sovietică cu repercusiuni grave în economia românească;

- amestecul în treburile interne și favorizarea Partidului Comunist din România, partid minoritar, în acapararea

- continuare în pagina 13 -

- urmare din pagina 12 -

administrației locale.

În condițiile acordului de la Yalta, americanii s-au mulțumit doar să protesteze prin ambasadorii săi aflați la Moscova.

În urma vizitei liderului comunist Gheorghe Gheorghiu-

Dej la Moscova la finele anului 1944, Stalin își dă acceptul spre o schimbare de regim în România. Este momentul în care sunt declanșate acțiuni puternice de intimidare ce aveau ca rezultat final demiterea Guvernului Rădescu și instalarea unui guvern procomunist.

În data de 20 ianuarie 1945, într-o conferință ținută la București, Gheorghe Gheorghiu-Dej prezenta platforma de guvernare a Frontului Național Democrat. Din aceasta reieșea că un guvern de stânga ar fi privit pozitiv de Moscova, care ar ușura condițiile de plată ale României către Uniunea Sovietică. Noul guvern urma să rezolve problema cobeligeranței, întoarcerea prizonierilor de război din U.R.S.S., reintroducerea administrației românești în Transilvania de Nord (aflată în administrarea armatei sovietice) și ajutor economic[4].

Frontul Național democrat își va concentra atacurile împotriva premierului pe următoarele direcții:

- prezența în Guvern a „elementelor reacționare de tip fascist";

- problema sindicală;

- problema „criminalilor de război" – Guvernul era acuzat de colaboraționism;

- întreruperea activității în sectoarele productive și organizarea de mitinguri de protest.

Totodată, „spiritul democratic" se va manifesta în următoarele luni prin înlocuirea prin forță a autorităților legale, nepermiterea tipăririi mesajelor ostile Frontului, dezarmarea trupelor române din interior – la ordinul Comisiei Aliate (Sovietice) de Control – ocuparea Bucureștiului de trupe sovietice[5].

Conștient că mesajele sale nu ajung la populație, generalul Rădescu a decis organizarea unei conferințe în data de 10 februarie la Sala Aro din Capitală, conferință ce va fi transmisă la radio în direct. În acest discurs, caracterizat ca o încercare de rezistență în fața agresiunii comuniste, generalul și-a manifestat dorința de a remania Guvernul și de a-i exclude pe reprezentanții Frontului Național Democrat din executiv[6].

Discursul s-a transpus în stradă, în aceeași noapte având loc confruntări sângeroase între partizanii partidelor politice „tradiționale" și comuniști.

La 19 februarie 1945 au loc incidente sângeroase la uzinele „Malaxa" cauzate de alegerea unui nou consiliu sindical. Chiar dacă principalii vinovați au fost demascați ca simpatizanți comuniști, opinia publică „a fost înștiințată" că Guvernul a tras în muncitori.

Ultima etapă din planul de dărâmare a Guvernului a avut loc în data de 24 februarie 1945, cu prilejul mitingului Frontului Național Democrat, din Piața Națiunii. Manifestanții, foarte bine organizați și conduși, au încercat să intre în Ministerul de Interne, unde își avea cabinetul generalul Rădescu, pentru a forța demisia Guvernului. Armata a reușit să-i respingă fără a recurge la procedurile instituite de starea de asediu: muniția de război. Pentru a provoca panică în rândul manifestanților (circa 50.000), din blocurile învecinate pieței au fost trase focuri de armă.

Acțiuni similare au fost declanșate în toate capitalele de județ, fiind asediate prefecturile. Manifestația din București s-a terminat la ora 18.00. La ora 20.00, în aceeași piață au fost trase rafale de armă automată asupra simpatizanților generalului Rădescu, veniți să apere Guvernul. Gloanțele recuperate s-au dovedit a fi de proveniență sovietică. La ora 22.00, aflat la Radio, primul-ministru i-a acuzat pe liderii comuniști Ana Pauker și Vasile Luca de asasinatele din piață. Totodată, și-a manifestat intenția de a rezista.

La scurt timp după discurs, comunicațiile civile și militare au fost preluate de armata sovietică pentru a interzice accesul populației la informație. Totodată, lui Rădescu i s-a reproșat că nu a înștiințat Comisia Aliată de Control asupra intenției de a ține un discurs.

În data de 27 februarie 1945, Al. Vîșinski îl somează pe regele Mihai să numească un guvern F.N.D. Comisarul sovietic a dat de înțeles că acesta este modul de a rezolva criza din România. Refuzul regelui a fost tardiv. A doua zi, Vîșinski a solicitat din nou demisia Cabinetului Rădescu, impunându-și punctul de vedere cu celebra frază „Yalta sunt eu!" Era de fapt transpunerea în practică a dorinței Moscovei de a avea la granițe „state-satelit". Înțelegând acest lucru, regele a fost nevoit să demită acest ultim guvern democrat.

Începând cu Guvernul dr. Petru Groza România va intra pentru o jumătate de veac în sfera de influență a Uniunii Sovietice.

Demisia Guvernului Rădescu nu a rezolvat problemele importante ale țării. Comuniștii s-au dovedit neputincioși în a relansa viața economică; totodată, prizonierii de război români au început să apară în România ca voluntari în diviziile sovietice și nu imediat, cum își propuneau în platforma program reprezentanții Frontului Național Democrat.

1 Dinu C. Giurescu, *Guvernarea Nicolae Rădescu*, Editura ALL, București, 1996, p. 58

2 Ibidem, p. 95

3 Valeriu F. Dobrinescu, *România și organizarea postbelică a lumii* (1945-1947), Editura Academiei, București, 1988, p. 59-85

4 D.C. Giurescu, op. cit., p. 141

5 Ibidem, p. 185

6 Coordonator Ioan Scurtu, *România: viața politică în documente*, 1945, Arhivele Statului din România, 1996, București, p. 138.

INVITAȚIE LA REFLECȚIE

Reprezentând a patra generație de militari din familia mea, doresc să aduc în atenția cititorilor dorința tatălui meu, col. (r) IONEL BALABAN, de a lăsa posterității dovezi privind participarea locuitorilor din fostele județe Argeș și Muscel la războiul de independență și în cele două războaie mondiale, aducându-le astfel un omagiu celor care au luptat și s-au jertfit pentru cucerirea independenței și apărarea unității și suveranității României.

Tatăl meu a fost ofițer activ al armatei române în perioada 1941-1959.

A participat la cel de-al doilea război mondial din prima și până în ultima zi, în calitate de comandant de pluton și baterie.

După terminarea războiului, și-a urmat cariera militară îndeplinind funcțiile de comandant de regiment, șef de artilerie și locțiitor al comandantului diviziei din Moldova.

După ieșirea la pensie, a activat în cadrul Asociației Veteranilor de Război, o perioadă fiind și președintele acesteia.

În memoria tatălui meu și a miilor de eroi știuți și neștiuți, având în minte cuvintele marelui istoric Constantin Kirițescu, rostite în 1922, „datorăm miilor de eroi morți străduința obștească pentru a croi neamului românesc în viitor un drum mai fericit, inspirat din gloria trecutului, dar ferit de greșelile lui", propun un moment de reflecție și câteva pasaje din volumul, în pregătire, dedicat celor mulți și anonimi.

Col. (r)
MARIUS BALABAN,
președintele Filialei Argeș a Asociației Naționale „Cultul Eroilor"

O VIAȚĂ SUB DRAPEL -
Zile și nopți de încleștare și încordare

col. (r) Ionel Balaban (1916-1994)

Războiul de Independență 1877-1878
Organizarea și participarea unităților argeșene

Fiind încorporate în armata de operațiuni, armata teritorială sau garda orășenească, unitățile argeșene și-au făcut cu prisosință datoria.

Organizarea unităților argeșene

1. **Batalionul 4 Vânători**, cu sediul în Pitești, își avea cazarma pe strada așa-numită Gura Trivăii. Acest batalion făcea parte din trupele permanente. Fusese înființat sub domnitorul Carol I, ca unitate de elită, după modelul armatei germane (prusace). Era organizat pe patru companii și o semidespărțire în afara rândurilor. Efectivul de luptă al companiei în război a fost de 200 de ostași, organizați în două subdespărțiri similare unei formațiuni intermediare între pluton și companie.

Această unitate se găsea dispersată în zona Calafat, iar în primăvara anului 1877 era la dispoziția detașamentului din zonă, în dispozitiv de luptă, executând misiunea de acoperire a frontierei și siguranța bateriilor de artilerie „Carol" și „Elisabeta".

2. **Regimentul 4 Dorobanți**, înființat la data de 1 ianuarie 1877 (practic a luat ființă la 1 februarie 1877), se afla dispus astfel:

- Comanda regimentului și a batalionului 1 „Argeș", cu reședința în orașul Pitești, în cazarma vânătorilor, în Gura Trivăii, având:
- Compania 1 în comuna Șuici;
- Compania 2 în orașul Curtea de Argeș;
- Compania 3 în orașul Pitești;
- Compania 4 la Costești.

Batalionul 2 „Muscel", cu sediul în orașul Câmpulung, având:

- Compania 5 în orașul Câmpulung;
- Compania 6 la Podu Dâmboviței;
- Compania 7 la Micești;
- Compania 8 la Bârsești (în apropierea localității Stâlpeni, pe valea râului Bratia).

La mobilizare, regimentul dispunea de două batalioane, fiecare cu câte patru companii și o companie numită „companie în afara rândurilor". Efectivul unei companii era de 200 de luptători.

Acest regiment a fost înființat din batalionul „Argeș", care făcea parte din Regimentul 2 Dorobanți, și Batalionul „Muscel", care făcea parte din Regimentul 4 Dorobanți (prin reorganizare, fostul Regiment 4 Dorobanți a devenit Regimentul 7 Dorobanți), la data de 3 aprilie 1877, sub comanda locotenent-colonelului George Herfner, gata ca la primul ordin să pornească în marș spre Craiova, pentru

- continuare în pagina 15 -

- urmare din pagina 14 -

ca ulterior să intre în dispozitivul de acoperire pe linia Dunării, în cadrul Diviziei 1 Infanterie de care aparținea organic.

3. **Regimentul 2 Călărași**, comandat de colonelul Pavel Cernavodeanu, era gata, la rândul său, să înceapă deplasarea spre Calafat încă din primele zile ale lunii aprilie, pentru a intra în dispozitivul Diviziei 1 Infanterie comandate de colonelul Mihail Cerchez.

Acest regiment a avut sediul în orașul Râmnicu-Vâlcea și era organizat pe patru escadroane, astfel:

- Escadronul 1 „Argeș", în Pitești, pe strada Negru-Vodă nr. 47, pe locul actualului Spital Militar Pitești.
- Escadronul 4 „Muscel", în orașul Câmpulung, iar escadroanele 2 și 3 își aveau reședințele la Târgu-Jiu și, respectiv, Râmnicu-Vâlcea.

Acest regiment și-a început marșul în zona de concentrare a Diviziei 1 Infanterie în ziua de 8 aprilie. Comanda regimentului s-a deplasat împreună cu escadronul 3 „Vâlcea" și escadronul 2 „Gorj" direct pe comunicația Târgu-Jiu – Craiova, iar escadroanele „Argeș" și „Muscel", reunindu-se la Pitești, și-au continuat deplasarea prin Slatina – Balș spre Craiova.

După terminarea războiului de independență, acest regiment a rămas cu garnizoana în orașul Pitești.

Ca efective la mobilizare, regimentul dispunea de cele patru escadroane, fiecare cu câte 200 de călăreți, și în plus mai dispunea de un escadron denumit „Escadronul în afara rândurilor".

O dată cu plecarea trupelor – aparținând armatei de operații – din garnizoanele fostelor județe Argeș și Muscel, în locul Regimentului 4 Dorobanți, plecat și el în ziua de 10 aprilie 1877, în raionul de dislocare stabilit pentru Divizia 1 Infanterie, au fost constituite și încazarmate trupele Armatei Teritoriale.

Col. IONEL BALABAN

În locul Batalionului 1 „Argeș" a luat ființă Batalionul Teritorial „Argeș", care a fost inițial comandat de locotenent-colonelul de miliție Alexandru Candiano Popescu, iar în locul Batalionului 2 Dorobanți, a fost constituit Batalionul Teritorial de Miliție „Muscel", sub comanda maiorului de miliție Constantin Ciudiun.

Aceste batalioane erau independente și ambele au făcut parte din Divizia 1 Teritorială de Miliție.

Batalionul Teritorial de Miliție „Argeș" a fost și el dislocat în zona Calafat, spre sfârșitul operațiunilor, în cadrul Diviziei 1 Teritoriale, marea unitate fiind denumită, în cadrul acestor operațiuni, „Divizia de rezervă" din raionul de acoperire „Bechet-Calafat", înlocuind o parte din trupele Corpului de observații după trecerea acestora peste Dunăre.

(va urma)

Nicolae Titulescu, arhitectul diplomației românești în perioada interbelică

■ **Referent *MARIUS CHIVA***

Născut pe 4/16 martie 1882 la Craiova, jurist eminent, ministru remarcabil prin inițiativele sale, Nicolae Titulescu se afirmă în Parlamentul țării și pe scena vieții politice ca un strălucit orator. Dacă majoritatea discursurilor sale impresiona prin fluența, precizia și eleganța stilului, forța lor de atracție provenea deopotrivă din justețea impecabilă a raționamentelor, din patosul cu care își susținea ideile.

Nicolae Titulescu a îmbrățișat cu toată puterea cauza făuririi statului național unitar român prin eliberarea teritoriilor cotropite și, totodată, alianța cu Puterile Antantei - Anglia, Franța, Italia, Rusia - care își luaseră angajamentul de a susține, cel puțin în parte, realizarea unității naționale și statale a poporului român.

Talentul elocinței sale s-a impus în această perioadă în toată plenitudinea, limbajul și armonia vocii sale ridicându-se pe culmi neașteptate. „România - afirma el într-un discurs rostit în orașul Ploiești, la 3 mai 1915 - nu poate fi întreagă fără Ardeal... Ardealul e leagănul care i-a ocrotit copilăria, e școala care i-a făurit neamul, e farmecul care i-a susținut viața... Ardealul nu e numai inima României politice; priviți harta: Ardealul e inima României geografice! Din culmile ei izvorăsc apele care au scăldat românismul în istorie..."

Luptând pentru cauza desăvârșirii unității naționale și statale, Nicolae Titulescu a desfășurat o susținută activitate în cadrul Consiliului Național Român, înființat la Paris, la 6 septembrie 1918, din care făceau parte o serie de personalități politice: Take Ionescu, Traian Vuia, Octavian Goga, Constantin Mille, Vasile Stoica și alții.

După făurirea statului național unitar român prin

- continuare în pagina 16 -

- urmare din pagina 15 -

lupta și voința întregii națiuni române, Titulescu este numit oficial în funcția de prim-delegat la Conferința Păcii de la Paris, făcând astfel cei dintâi pași pe arena diplomației românești și europene. La această conferință, unde, după încheierea primului război mondial, trebuia să se hotărască și să se legifereze noua configurație politică a Europei făurită prin lupta și voința maselor populare încă de la sfârșitul anului 1918, Nicolae Titulescu a desfășurat o vie și rodnică activitate. La 4 iunie 1920, în saloanele Palatului Trianon de lângă Paris este iscălit Tratatul de pace cu Ungaria, prin care s-a consfințit din punct de vedere politic și juridic unirea Transilvaniei cu România, operă înfăptuită în mod democratic, plebiscitar de masele largi populare, de întreaga națiune română, încă în memorabila zi de 1 Decembrie 1918.

Activitatea diplomatică desfășurată de Nicolae Titulescu izvora din necesitățile României și ale poporului român în noua conjunctură de după război și în strânsă legătură cu evenimentele care se petreceau în viața politică internațională.

Afirmându-se în aceste tratative ca un foarte destoinic diplomat, el este numit în două posturi de mare răspundere: ministru plenipotențiar la Londra, unul dintre centrele de decizie ale politicii mondiale în acea vreme, și reprezentant permanent al României la Societatea Națiunilor de la Geneva. Începea o activitate căreia i s-a dedicat peste un deceniu și jumătate, ridicând pe o nouă treaptă, în noile condiții istorice, tradițiile progresiste ale diplomației românești.

În iunie 1928, Titulescu declara: „Nu există vreo națiune cu care noi să nu dorim să stabilim raporturi amicale", aceasta în sensul necesității stabilirii unor alianțe, mai ales cu țările vecine, și al prezenței României în cadrul unor alianțe regionale și internaționale într-un larg sistem de securitate colectivă, de luptă contra pericolului de război, revizionismului și revanșismului în orice parte a globului s-ar manifesta ele. Titulescu a afirmat cu tărie o concepție care corespundea intereselor naționale românești.

În multe dintre discursurile sale ținute cu diverse ocazii este afirmată necesitatea colaborării între state suverane și independente în scopul menținerii păcii pe calea respectării hotarelor și a integrității teritoriale. „Un stat - spunea el cu ocazia semnării Pactului Înțelegerii Balcanice - este membru al comunității internaționale. El are datorii de îndeplinit față de aceasta. Or, atâta timp cât incertitudinea plutește în jurul chestiunii frontierelor unui stat, munca cu randament deplin pe care o cere comunitatea internațională nu este posibilă. De aceea, noi suntem gata să întreprindem împreună cu toți aceia care vor recunoaște definitiv și loial frontierele noastre o vastă muncă de apropiere economică și politică care va devaloriza gradat aceste frontiere până la spiritualizarea lor definitivă."

Într-o discuție avută cu Churchill în noiembrie 1928 asupra unor acțiuni engleze în Europa centrală, îi atrăgea atenția că „trebuie să fim precauți cu rezultatele viitoare ale unor asemenea campanii (campania

lordului Rothermere), căci nu trebuie să ne ascundem că revizuirea înseamnă război, ceea ce nimeni din noi nu dorește".

Titulescu avea în vedere, când se pronunța împotriva revizuirii tratatelor, faptul că statele care și-au desăvârșit unitatea prin libera determinare a popoarelor, iar hotărârea lor a fost recunoscută și consfințită prin tratate, erau entități bine definite atât din punct de vedere al teritoriului, cât și al populației. O revizuire a tratatelor nu era în interesul păcii și nici nu rezolva situația.

Neobositele sale eforturi de a face ca lumina păcii să învingă întunericul războiului i-au adus în toamna anului 1930 alegerea ca președinte al Adunării generale a Societății Națiunilor. În centrul dezbaterilor acestei sesiuni se afla problema pregătirii unei conferințe internaționale asupra dezarmării.

Doi ani mai târziu, în octombrie 1932, Nicolae Titulescu devine pentru a doua oară ministru al Afacerilor Externe. El va aduce în această importantă funcție nu numai o strălucită reputație internațională și o bogată experiență diplomatică, ci și un înalt simț al răspunderii față de interesele vitale ale țării, grav amenințate în acea perioadă de pericolul fascist și revizionist.

Un act internațional de o deosebită însemnătate pe care Nicolae Titulescu și-a pus iscălitura la Londra, în iulie 1933, din însărcinarea Guvernului român, a fost convenția pentru definirea agresorului, document ce statua, pentru prima dată în istoria relațiilor internaționale, norme legale de conviețuire și comportare interstatală.

În același an, ministrul de Externe român semnează la Geneva Pactul de reorganizare a Micii Înțelegeri. Calomniilor cu care cercurile revanșarde, revizioniste au întâmpinat acest pact, Nicolae Titulescu le-a răspuns ferm: „Când pacea este amenințată nu se

- continuare în pagina 17 -

- urmare din pagina 16 -

răspunde cu războiul, ci cu organizarea păcii. Aceasta este geneza simplă și întreagă a Pactului de organizare a Micii Înțelegeri".

Pentru faptul că a fost ministru de Externe și de Finanțe al României în câte două rânduri, delegat la Conferința păcii de la Paris din 1919-1920, titular al Legației la Londra timp de aproape un deceniu, delegat permanent al țării la Liga Națiunilor cu începere din 1920, președinte - în mod excepțional - de două ori al Adunării Generale a Ligii, principal negociator român în reglementarea dificilei probleme a reparațiilor și în aceea a datoriilor noastre din primul război mondial către Marea Britanie și S.U.A., semnatar al Tratatului de pace de la Trianon prin care se recunoștea pe plan internațional unirea Transilvaniei cu patria-mamă, făuritor al convenției din 1920 și coautor al faimoasei convenții pentru definirea agresorului, militant neobosit pentru consolidarea unității de stat, a independenței și integrității teritoriale a României întregite în 1918, pentru întărirea Micii Înțelegeri și a Înțelegerii Balcanice, pentru cooperarea cu Franța, Anglia, Polonia, Iugoslavia, Grecia, Turcia, Cehoslovacia și U.R.S.S., prin tratate bilaterale sau în cadrul „fronturilor antiagresive" oriental și european, unul dintre principalii autori ai convenției de la Montreux din 1936 privind regimul Strâmtorilor Mării Negre, în vigoare și azi, orator de excepție, îmbinând un deosebit farmec personal cu o temeinică pregătire juridică, atât de necesare, toate, în arta negocierilor, Nicolae Titulescu a ajuns, încă din timpul vieții, să se confunde cu însăși diplomația, în accepțiunea cea mai bună a domeniului. Alături de N. Iorga și I.I.C. Brătianu, de Take Ionescu și Vintilă I.C. Brătianu, de Lucian Blaga și Armand Călinescu, de M. Sadoveanu și Liviu Rebreanu, de I.G. Duca și C. Brâncuși, N. Titulescu se numără printre personalitățile de excepție care, peste limitele domeniilor pe care le-au ilustrat, au dat, în prima jumătate a veacului trecut, maximă strălucire României și numelui de român pretutindeni în lume. Prin întreaga sa activitate politică, N. Titulescu a tins la crearea echilibrului ideal între organismul solid interior al statului român și poziția lui internațională, aceasta îndeosebi după făurirea statului național unitar în 1918. Din acest punct de vedere, de numele și eforturile sale neobosite, ca și ale tuturor colaboratorilor săi apropiați și mai depărtați și mulți, care era însuși poporul român întreg, rămâne legat saltul ce s-a înregistrat în privința statutului internațional al României, de la statul cu interese fie ignorate, fie „limitate" cum era înainte de primul

război mondial și, oficial, chiar după aceea, mai precis în vremea Conferinței păcii de la Paris, la statul pe deplin suveran și independent în concertul națiunilor lumii, fiind solicitat și solicitând, cu succes, drepturi egale în raporturile cu toți partenerii, mici, mijlocii și mari, din epoca celui de-al doilea mandat al său ca ministru al Afacerilor Străine între 1932 și 1936.

Cunoscutul om politic francez Édouard Herriot a definit admirabil această coordonată a acțiunii internaționale a României independente și suverane, referindu-se chiar la aportul lui N. Titulescu: „Acest ministru al unei țări mici face o politică în stil mare". Că lucrurile au stat într-adevăr astfel în ceea ce-l privește pe strălucitul diplomat, să notăm și această constatare datorată titularului Foreign Office-ului la aflarea știrii despre înlăturarea ministrului de Externe al României în 1936: „Iată acum România reintrând în dimensiunile ei geografice".

Printre cele dintâi chestiuni care s-au impus atenției ministrului român la Londra au fost cele izvorâte din raporturile politice și financiare ale țării noastre cu diferite state. În numeroasele negocieri și conferințe internaționale care au avut loc în capitala Angliei sau în alte state europene, Titulescu a apărat drepturile legitime ale României la unitate, independență și suveranitate, reparațiile de război datorate de țările învinse, s-a împotrivit manevrelor marii finanțe internaționale care încerca să submineze cursul leului și al diverselor valori românești, pentru a obține noi avantaje pe piața românească.

Din punct de vedere al concepției sale, al contribuției la rezolvarea problemelor majore ce frământau omenirea în deceniile trei și patru ale secolului trecut, Nicolae Titulescu este o personalitate de talie internațională. Ideile și concepțiile sale au fost pătrunse de suflul democratismului, străbătute de un realism autentic și de un cald patriotism. O apreciere semnificativă în acest sens a făcut-o - la 5 octombrie 1932 - ministrul american în România, Charles S. Wilson, socotindu-l „geniul călăuzitor al politicii externe a Guvernului român".

Pentru țara noastră, pentru poporul român, el a fost mesagerul, omul timpului său.

Vestitul ziar „News Chronicle" îl socotea „una dintre puținele, foarte puținele lumini puternice și splendide care au strălucit în oribila viață politică a Europei după război..." Și ziarul continua: „În el se rezumă o civilizație veche, ce coboară din vechii umaniști din veacurile trecute. El nu s-a ridicat decât după război, dar de atunci a fost o forță europeană, aproape fără pereche..."

Începutul îndoctrinării Armatei române

■ Prof. *CLAUDIU DUMITRESCU*

Chiar dacă țara și armata treceau printr-o gravă criză economică, autoritățile comuniste au continuat politica Moscovei de îndoctrinare și atomizare. Astfel, în septembrie 1946 se dădea ordin către cadrele Legiunii de jandarmi Muscel prin care acestea erau obligate să citească noua lege electorală, platforma program a BPD, să recunoască noile semne electorale și, în final, trebuia să nu existe „subofițer care să nu cunoască semnele și *persoanele nedemne care nu au dreptul la vot*". Se constata un dezinteres din partea jandarmilor, dar trebuia să dispară[1]. Ordinul general din 5 septembrie 1946 era și mai

- continuare în pagina 18 -

- urmare din pagina 17 -

explicit în ceea ce privește viitoarea orientare a Armatei. „Guvernul cheamă azi țara la luptă mai departe pentru reconstrucția țării, spre a învinge și greutățile pe care seceta le-a aruncat la cele rămase după urma războiului. Votul poporului trebuie să fie un răspuns afirmativ la această chestiune. Armata română nouă, încadrată pe drumul democrației, trebuie la bătălia alegerilor să se arate, ca și în bătăliile susținute în Ardeal, câmpiile Ungariei și munții Cehoslovaciei, un apărător viguros al democrației, un dușman neînduplecat al reacțiunei. Votul armatei trebuie să demonstreze tuturor noua ei orientare."[2]

PROLETARI DIN TOATE ȚĂRILE, UNIȚI-VĂ
Scînteia
ORGAN AL COMITETULUI CENTRAL AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN
Anul LIX Nr. 14 673 | Duminică 22 octombrie 1989 | 6 PAGINI – 50 BANI
Sub președinția tovarășei academician
doctor inginer Elena Ceaușescu

Scînteia
BUN VENIT 2002 !
„ÎNAINTEA ORICĂROR LEGI,
STĂ DREPTUL MUNCITORILOR LA VIAȚĂ"

Analiștii politici au remarcat că un regim totalitar nu urmărește să asigure fericirea oamenilor, „ci fabricarea genului uman (...), făcând din toți oamenii un om"[3]. Armata beneficia de o grijă deosebită din partea Guvernului Groza. șeful Secției Propagandă scrisă și verbală, locotenent-colonelul Valter Roman, emitea ordinul circular nr. 168 din 9 mai 1946 prin care se epurau și cărțile aflate în bibliotecile unităților militare. Beneficiau de această atenție cunoscuta lucrare „Trecute vieți de doamne și domnițe" a lui C. Gane (toate edițiile) și „Bucovina" de I. Simionescu. Intrau în această categorie și „Soiuri de vițe cultivate în România" și „Ce este vița-de-vie?" de I.C. Teodorescu. „Ultimele două cărți trebuie revizuite de autor în legătură cu schimbările teritoriale survenite." Se interziceau 21 de cărți, iar textele incriminate ideologic erau acoperite cu tuș negru. Ordinul era fulger și trebuia să se raporteze până la 10 mai 1946[4].

După preluarea „legală" a puterii în urma alegerilor „libere" din 19 noiembrie 1946, regimul își prezenta altfel politica. Totul depindea de Guvernul comunist. Toate soluțiile au fost rezolvate „prin grija Guvernului ales de popor". Lupta hotărâtă trebuia să aibă drept scop „înlăturarea completă a tuturor piedicilor care ni se pun în cale (sabotaj, svonuri, indolență, necinste etc.) de către cercurile reacționare. Așa vom fi pe linia înaintașilor noștri care și-au jertfit viața pentru a croi drum de liberă dezvoltare poporului nostru. În situația actuală o serie de centre aplică cu neregularitate această prescripțiune, *lăsând numeroase unități fără materialul necesar muncii de educație*"[5].

Săptămâna mondială a tineretului (21 – 28 martie 1947) a fost un nou prilej de propagandă politică și de rezolvare a problemelor economice prin exploatarea militarilor. Se efectuau colecte în unități și în familiile subofițerilor și ofițerilor. Se subînțelege că nu se renunța cu plăcere la puținele bunuri alimentare, chiar dacă teoretic serveau pentru salvarea înfometaților moldoveni.

Soldații urmau să sape terenurile din unități și din apropiere, iar echipe urmau să ajute la munca câmpului și la repararea uneltelor din satele învecinate.[6]

Situația alimentară în unitățile militare era dezastruoasă. Printr-un ordin al generalului Dămăceanu se cerea asigurarea a 2500 de calorii indiferent de costuri[7]. Generalul Mircea Haupt, șeful Statului Major, cerea intensificarea muncii de propagandă pentru a-i face pe soldați să uite de foame și mizerie. „La ora ostașului se va combate tendința ostașilor de a alarma părinții prin scrisori în care să se arate că nu au hrană suficientă și cer mâncare de acasă. Li se va explica necesitatea de a se încadra cu toții într-un regim de strictă economie față de situația grea economică prin care trece țara. Guvernul face toate sacrificiile pentru asigurarea hranei ostașilor, această hrană (2500 calorii) trebuie asigurată de unități cu orice preț. Li se va arăta că azi, când întreg poporul muncește din greu și face mari sacrificii economice, este inadmisibil pentru un ostaș conștient să-și alarmeze părinții, devenind astfel o unealtă în mâna reacțiunei care caută să împiedice refacerea economică a țării sabotând toate măsurile Guvernului și producția. Această acțiune de lămurire se va duce până la dispariția completă a stării de spirit nesănătoasă în are ostașii cer alimente de acasă."[8] Se remarcă aici o atitudine specifică regimului comunist de a trece vina pentru orice nenorocire pe seama dușmanilor reali sau imaginari. Se observă și tendința de a trece sub tăcere evenimente grave. Mai bine să se piară de foame decât să se strice fațada strălucitoare a regimului[9].

1. A.N.D.J.Ag, fond. Legiunea de Jandarmi Muscel, dos. 50/1945 – 1948, f. 608
2. Ibidem, f. 606
3. François Châtelet, Evelyne Pisier, *Concepțiile politice ale secolului XX*, Ed. *Humanitas*, București, 1994, pag. 574
4. A.N.D.J.Ag, fond. L.J.M., dos. 50/1945 – 1948, f. 570 și verso. Se eliminau și cărțile publicate în indexul Monitorului Oficial din 21 martie 1946
5. Ibidem, f. 261
6. Ibidem, f. 314
7. Ibidem, f. 376
8. Ibidem, f. 376
9. La fel s-a procedat în 1986, când nu s-a spus nimic despre dezastrul de la Cernobîl și, mai grav, nu s-au luat măsuri de protecție. Conta doar victoria socialismului.

Despre preluarea puterii politice de către P.C.R. (1945 – 1947)

■ Prof. *ROBERT ZIDARU*

În istoriografia românească, problema preluării puterii politice de către P.C.R. a fost tratată diferit, în funcție de regimul politic respectiv. În perioada comunistă era afirmat faptul că P.C.R. a preluat puterea pașnic, că aceasta ar fi reprezentat o consecință firească a evoluției societății românești. După 1989, imixtiunea politicului în scrierea istoriei a fost înlăturată, astfel că s-a spus lucrurilor pe nume: comuniștii români au ajuns să câștige puterea pe baza forței și cu sprijinul nemijlocit al trupelor sovietice de ocupație.

Ne propunem, în rândurile ce urmează, să vedem cum a fost posibil ca, începând cu sfârșitul celui de-al doilea război mondial, în România democrația să fie înlocuită cu dictatura, iar românii să devină prizonieri în propriul stat.

Astăzi este știut și demonstrat faptul că datorită celui de-al doilea război mondial comunismul s-a extins mult în afara U.R.S.S., care, victorioasă, alături de marile puteri capitaliste S.U.A. și Marea Britanie (ce stranie coaliție!), a impus comunismul în statele în care intrase cu armata, în drumul său spre Berlin. Astfel, a fost posibil ca în țări precum România, Polonia, Cehoslovacia, Ungaria sau jumătate din Germania comunismul să fie impus de trupele sovietice, cu concursul nemijlocit al partidului comunist respectiv. Să nu uităm: totul s-a întâmplat din cauza acordului pe care S.U.A. și Marea Britanie l-au dat în acest sens lui Stalin, dictatorul U.R.S.S., acord parafat în discuții trilaterale, când, pur și simplu, a fost acceptată ideea că sud-estul și centrul Europei vor rămâne sub ocupația sovietică.

Totuși, culmea cinismului, S.U.A. și Marea Britanie au afirmat, oficial, că și în aceste state, care urmau să devină simple colonii ale U.R.S.S., populația trebuia să-și decidă singură viitorul, în mod democratic! Sovieticii au fost de acord, astfel că impunerea comunismului, respectiv preluarea puterii politice, a urmat același șablon în toate statele ocupate de aceștia. Aparent, totul se întâmpla legal; însă, practic, forța, violența și minciuna erau armele folosite pentru atingerea scopurilor urmărite, iar teroarea mijlocul pentru a înlătura orice urmă de protest. Violența, minciuna și teroarea: iată procedeele folosite pentru impunerea comunismului unei populații paralizate de frică. Violența – deoarece pe cale pașnică nu era posibilă preluarea puterii, comuniștii neavând nicăieri în Europa popularitate. Minciuna – după folosirea violenței trebuia prezentată realitatea altfel de cum era, afirmându-se, pur și simplu, că tot ceea ce se întâmpla era voința majorității cetățenilor din țara respectivă. Teroarea era neapărat necesară pentru ca mintea oamenilor să fie dominată de frică, astfel încât să nu aibă curajul de a protesta public împotriva celor care le răpeau țara și libertatea.

Să ne întoarcem la România anilor 1945 – 1947, anii când comuniștii români controlați de Moscova au preluat puterea politică, adică au pus mâna pe puterea executivă, pe cea legislativă, obligându-l apoi pe rege să abdice, fapt urmat de înlocuirea Monarhiei cu Republica.

Actul de la 23 august 1944 a deschis larg calea ocupării României de trupele sovietice. Să nu uităm: în pregătirea loviturii de palat de la 23 august, monarhul român a colaborat și cu membri ai P.C.R. Ce „monstruoasă coaliție"! Regele aliat cu comuniștii, pentru a-l înlătura pe șeful statului, care se opunea cu toate forțele pericolului sovietizării țării.

După 23 august 1944 vedem cum România a fost ocupată de trupele sovietice, cum regele și poporul său devin prizonieri în propria țară, cum neînsemnatul P.C.R. devine forța politică cea mai puternică în statul român. Asistăm, totodată, la punerea în scenă a unei piese de teatru, reală, jucată de aceiași comuniști în anii 1945 – 1947. Titlul piesei: „Cum se preia puterea cu forța, pe cale democratică"! Paradoxal? Nicidecum! Oficial, aparent, tot ce se întâmpla era legal; practic, forța devenea literă de lege, cu ajutorul minciunii, transformată în adevăr.

Concret, să vedem ce s-a întâmplat în acești triști ani. În 1945 a apărut primul guvern comunist, condus de Petru Groza, desemnat de regele Mihai, potrivit Constituției, prim-ministru. Nimic ilegal, monarhul exercitându-și dreptul constituțional de a numi un nou șef de guvern. Însă adevărata situație a fost exact invers. Petru Groza a fost impus regelui de Andrei Vîșinski, adjunctul ministrului de Externe sovietic; impus prin amenințări, demonstrații de forță ale trupelor sovietice din București, șantaj (s-a adus în discuție ideea că un prim-ministru comunist ar obține mult mai ușor de la U.R.S.S. nord-vestul Transilvaniei, cedat în 1940 Ungariei). Pe lângă toate acestea, încălcarea uzanțelor, respectiv ton ridicat și ultimativ, completat cu un pumn în masă și cu trântirea ușii de către Vîșinski, pare doar o manifestare de „bună dispoziție" a acestuia, evident o „bună dispoziție politică", bazată pe forța covârșitoare și de necombătut a trupelor Armatei Roșii din România.

Din 6 martie 1945 comuniștii controlau puterea executivă. Armata, Internele, transporturile sau propaganda erau în mâinile lor,[1] următorul scop fiind acum preluarea puterii legislative, evident tot în mod „democratic".

19 noiembrie 1946. Alegeri parlamentare organizate de Guvernul Groza, care dă publicității faptul că românii și-au exprimat opțiunile electorale: P.C.R. a câștigat alegerile, cu

- continuare în pagina 20 -

- urmare din pagina 19 -

69% din voturi, pe locurile următoare situându-se P.N.Ţ., cu doar 12%, şi P.N.L., cu 3%[2]. Succes repurtat de comunişti, care, graţie votului românilor (cât cinism!), ajung să fie majoritari şi în Parlament. Totul realizat democratic, prin vot universal, egal, secret şi liber exprimat! Însă alegerile au fost grosolan falsificate. P.C.R. nu a obţinut primul loc, al doilea sau al treilea, ci nu a fost votat de români, care astfel protestau şi încercau să înlăture de la putere o forţă politică pe care nu o doreau şi care nu le reprezenta interesele. În faţa acestui rezultat, cu extrem de puţine voturi obţinute, Guvernul Groza a falsificat procesele-verbale rezultate în urma alegerilor, astfel că P.N.Ţ., care câştigase alegerile cu circa 70% din voturi, a fost trecut pe locul doi, cu 12%, iar P.C.R. „promovat" pe primul loc, cu aproape 70%. Că aşa au stat lucrurile sunt multe dovezi, unele existente şi astăzi, altele distruse încă din 1946.

Cele existente şi astăzi sunt relatările unor oameni care au trăit acele momente, care au fost implicaţi în desfăşurarea procesului electoral din 1946. În acest sens, concludente sunt amintirile a doi membri marcanţi ai P.C.R., Belu Zilber[3] şi Alexandru Bârlădeanu[4], care, în memoriile pe care le-au scris (date publicităţii după 1989), afirmau că, într-adevăr, P.C.R. nu câştigase alegerile, dar că, în cele din urmă, le-a „câştigat" prin falsificarea rezultatelor.

O altă dovadă nu mai există astăzi, dar poate fi dedusă uşor, pe baza unei logici elementare. Când cineva fură, prima grijă pe care o are este să distrugă dovezile pe baza cărora ar putea fi acuzat de furt. Apoi poate să afirme liniştit că bunurile respective i-au aparţinut dintotdeauna. Aşa s-a procedat şi-n noiembrie 1946: P.C.R., respectiv Guvernul Groza, a furat la alegeri, însuşindu-şi victoria electorală, iar apoi a distrus buletinele de vot, singurele dovezi pe baza cărora se putea demonstra că alegerile au fost falsificate. Logic: dacă P.C.R. ar fi câştigat alegerile ar fi avut interesul ca buletinele de vot să fie păstrate, drept dovadă a victoriei obţinute; însă cum buletinele de vot ar fi arătat cu totul alt rezultat, acestea au fost distruse. Să nu uităm că nu se putea protesta contra aplicării acestei „metode electorale", deoarece trupele de represiune, armata şi propaganda erau tot în mâna comuniştilor. I-ai fi reclamat pe hoţi, tot hoţilor!

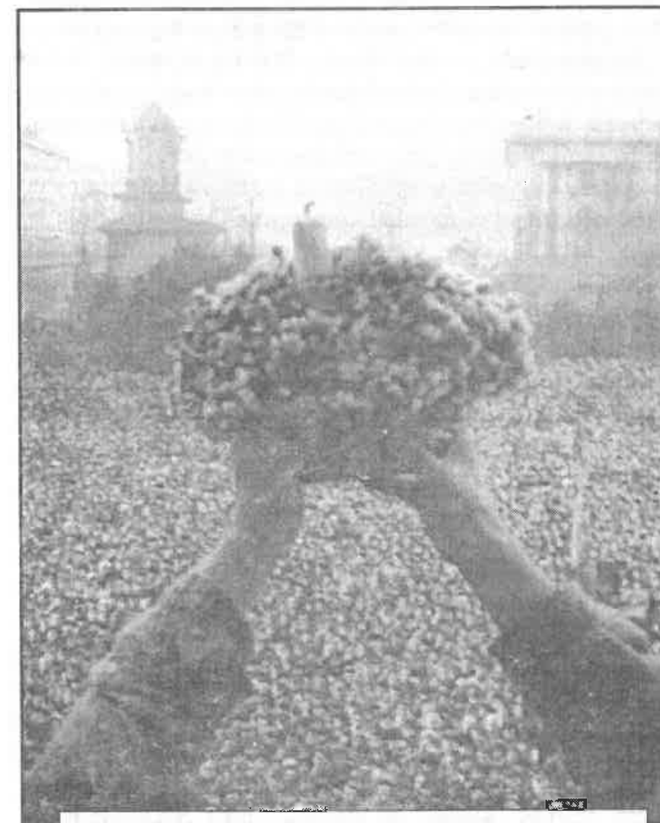
Suntem în 1947. P.C.R. controla acum întreaga ţară, atât Guvernul, cât şi Parlamentul, un ultim obstacol reprezentându-l instituţia monarhică, reprezentată de regele Mihai.

30 decembrie 1947. Regele Mihai semnează, cu prilejul unei audienţe acordate liderilor comunişti Petru Groza şi Gheorghe Gheorghiu-Dej, actul de abdicare, prin care renunţa, pentru el şi pentru urmaşii săi,[5] la tronul României. Iarăşi, totul s-a petrecut „legal". Regele a înţeles, potrivit actului abdicării,[6] că Monarhia reprezenta o piedică în calea dezvoltării României şi a semnat (de „bunăvoie", evident) actul de abdicare.

Însă forţa şi şantajul au jucat din nou rolul principal în această tragedie politică. Petru Groza şi Gheorghiu-Dej i-au comunicat regelui, ultimativ, că **trebuie** să abdice şi să plece din ţară; în caz contrar, ei n-ar răspunde de ce s-ar putea întâmpla, orice fiind posibil. Că orice era posibil a observat şi monarhul român, constatând că este izolat în palatul regal din Bucureşti, că nu mai poate comunica în nici un mod cu exteriorul, cât şi faptul că Dej avea la el un pistol, aşa, pentru orice eventualitate!

Abdicarea regelui a fost urmată în aceeaşi zi, 30 decembrie 1947, de schimbarea formei de guvernământ, Monarhia fiind înlocuită cu Republica, fapt decis de „reprezentanţii poporului român" din Adunarea Deputaţilor, cu unanimitate de voturi.[7]

Astfel lua sfârşit democraţia în România, care intra acum într-o nouă epocă, a „democraţiei populare", caracterizată printr-un eşec economic, social şi politic total, eşec care doar prin violenţă, minciună şi teroare a putut fi menţinut până în 1989.

Decembrie 1989: triumful democraţiei

1 Pentru componenţa Guvernului Petru Groza vezi I. Alexandrescu, I. Bulei, I. Mamina, I. Scurtu, Enciclopedia partidelor politice din România (1862-1994), Ed. *Mediaprint*, Bucureşti, 1995, pag. 283-286
2 Ibidem, pag. 286
3 Herbert (Belu) Zilber, *Actor în procesul Pătrăşcanu*, Ed. *Humanitas*, Bucureşti, 1997
4 Lavinia Betea, *Alexandru Bârlădeanu despre Dej, Ceauşescu şi Iliescu*, Ed. *Evenimentul Românesc*, Bucureşti, 1997, pag. 85 şi 86
5 Ioan Scurtu (coordonator), *România – viaţa politică în documente – 1947*, Ed. Arhivelor Statului din România, Bucureşti, 1994, pag. 289 şi 290
6 Ibidem
7 Ibidem, pag. 296 şi 297

„VENIREA LĂCUSTELOR" în Argeşul anului 1840

■ *Prof. ELENA ROTARU, prof. VASILE NOVAC*

Anul 1848 a intrat în istorie prin revoluţiile burghezo-democratice care au zguduit Europa. Nici Ţările Române n-au rămas în afara fenomenului. Desigur, despre impactul revoluţiei paşoptiste în Argeş s-a scris. Şi despre revoluţia de la 1848 s-a publicat suficient de mult încât în conştiinţa noastră, a tuturor, să se facă automat conexiuni între simpla pronunţare a anului 1848 şi revoluţie.

Dar anul 1848 a avut şi alte conotaţii, care, cu toată gravitatea şi implicarea lor în plan economico-social, au fost într-un fel umbrite de rezonanţa revoluţiei. Şi istoricii, ulterior, au scris mai mult despre revoluţia paşoptistă, considerând subiectul serios şi generos. În realitate, anul 1848 a fost martorul unor numeroase evenimente nefericite în viaţa locuitorilor argeşeni, pe care locotenentul de episcop al Argeşului, Samuil Sinadon, îl descria astfel: „După potoapele cele primăvăratece, după mortalitatea vitelor, după **ivirea stricătoarelor lăcuste**, după biciul holerei, care încă bate pe aici, şi după o secetă de trei luni, care au uscat pământul, alăltăieri noapte la optsprezece ale aceşteia [august] spre noasprezece, au izbucnit şi un foc prăpăditor în mijlocul oraşului Piteştilor care, în trei ceasuri, au mistuit tot târgul, trei biserici, câteva mahalale şi mulţime de case între care s-au ars şi Metohul Episcopiei, Consistoria cu Canţelaria şi cu tot ce s-au aflat întrânsul".[1]

Dintre toate nenorocirile enumerate, despre o invazie a lăcustelor, ca cea amintită în textul de mai sus, al lui Samuil Sinadon, vrem să vorbim în rândurile următoare, acest fenomen petrecându-se destul de frecvent în Ţările Române cu implicaţii nefaste în ceea ce priveşte agricultura, încât populaţia să-l asocieze adesea cu o altă primejdie de veacuri, incursiunile turceşti. Sintagma „vin lăcustele" devenise la fel de înspăimântătoare ca şi cealaltă, veche de câteva secole, „vin turcii".

Impactul acestor calamităţi asupra localnicilor a fost în mod sigur mai puternic decât revoluţia, omul simplu reacţionând rapid la tot ce-i atingea casa, familia şi recolta de peste an. Zona Argeşului mai fusese şi în alte rânduri atinsă de invazia lăcustelor, încât localnicii să ştie exact despre ce pericol real este vorba.

Astfel, în documentele din Fondul Prefecturii Argeş sunt referiri şi la invazia din 1840. Asupra acestui eveniment vrem să ne oprim puţin.

Aşa aflăm că aleşii satului Uda de Jos, prin raport, fac cunoscut Ocârmuirii de Argeş că „de vreo câteva zile s-au ivit în coprinsul lor lăcuste mici, pricinuind prea mare stricăciune fânului şi care au început acum şi la sămănături".[2] Adresa este semnată, la 30 iunie 1840, de suptocârmuitorul Ioan Bălcescu, unchiul după mamă al fraţilor Constantin, Nicolae şi Barbu Bălcescu. Aleşii satului Uda de Sus trimit şi ei Ocârmuirii o adresă similară. Ocârmuirea se implică rapid pentru acele vremuri, informând Marea Vornicie şi poruncind suptocârmuitorului de Olt, la 4 iulie, „ca să întrebuinţeze toate puterile sale, mijloace întru stârpirea acestor insecte vătămătoare rodului".

Departamentul Treburilor din Lăuntru (Marea Vornicie) se implică şi el, cerând, în 12 iulie 1840, „să scrie Ocârmuirea ca pă de o parte să cerceteze şi să raportuiască Departamentului cât mai în grab, iar pă de alta să stăruiască pre cât a sta în putinţă, pentru a lor zdrobire sau izgonire".[3]

Zonele învecinate sunt şi ele anunţate de primejdia ce le poate pândi şi atenţionate să-şi ia măsuri de precauţie. Astfel, Ocârmuirea de Argeş anunţă Suptocârmuirea de Olt, încă din 4 iulie 1840, „ca pă de o parte să ridice satele a omorî acele lăcuste, iar pă de alta, cu întradins dorobanţi să trimiţă la Cârmuire vreo câteva din acele lăcuste, spre a să trimite Cinstitului Departament, după poruncă".[4]

Tot Cinstitei Ocârmuiri de Argeş i se adresează, la 18 iulie 1840, suptocârmuitorul de Topolog, Ioan Tigveanu, cu următorul raport:

„La 15 ale următoarei, totdeodată, despre răsărit s-au ivit un fel de ceaţă care, cu cât să apropia, cu atât să mărea. Apoi, s-au văzut o mare negură de fluturi roşii, a căruia lăţime coprindea peste trei sate anume: Alimăneştii de Jos, Ciumeştii şi Ioniceştii, fiind a lor trecere de la prânz până sara şi îndreptându-se peste păduri spre apus."[5]

Şi ei primesc prompt răspuns: „Pă dă o parte, să să scrie la cunoştinţă Cinstitei Vornicii, iar pă dă alta, să scrie Suptocârmuirii ca prinzând vreo 5-6 din acei fluturi şi omorându-i, în saramură, să-i trimiţă la Ocârmuire".[6]

Corespondenţa existentă între instituţiile competente să intervină se încheie, în 26 iulie 1840, printr-un raport al Ocârmuirii de Argeş către Departamentul Treburilor din Lăuntru: „S-au văzut coprinderea raportului acei Ocârmuiri pentru insectele ce s-au ivit la însemnatele trei sate dintr-acel judeţ, carele insecte, după descrierea ce face Ocârmuirea, nu pot fi alt decât mulţimea omizilor ce s-au aflat estimp pă la feluri de locuri. Cu toate acestea, Ocârmuirea să va afla cu tot felul de priveghere şi dacă vor fi căzut pă niscaivaşi păduri sau alte locuri din coprinsul du prin satele din partea locului, ca să le sfarme şi să le nimicească, pă de altă parte, va intra în corespondenţă şi cu ocârmuirile judeţelor învecinate, dându-le cunoştinţă ivirea acestor insecte".[7]

Din cele câteva adrese şi rapoarte aflate în fondul studiat, se poate vedea clar că agricultura n-a fost niciodată o investiţie certă, muncile agricole făcute cu pricepere şi la timp nefiind suficiente pentru a obţine o recoltă bogată. Agricultura depinde, din păcate, de foarte mulţi alţi factori. În cazul de faţă, o invazie de lăcuste putea

- continuare în pagina 22 -

- urmare din pagina 21 -

fi catastrofală pentru recolta unei întregi zone geografice.

Autoritățile erau și ele conștiente de pericolul pe care-l reprezenta extinderea unei asemenea invazii, implicându-se în a găsi soluții cât mai eficiente și mai urgente pentru „protecția mediului", sintagmă modernă, nefolosită atunci, doar ideea de conservare și purificare a naturii fiind veche.

Din păcate, în documentele găsite și cercetate nu s-au găsit și măsuri mai concrete aplicate în cazul de față. Sunt cunoscute diverse metode din alte surse, cum ar fi afumatul livezilor și al semănăturilor, metode care nu puteau elimina, de cele mai multe ori, riscul de incendiu.

Dar, așa cum se știe, nici metodele moderne folosite astăzi nu sunt lipsite de riscuri, toate soluțiile chimice folosite în agricultură, la care se adaugă reziduurile și noxele erei industriilor poluante, având consecințe dezastruoase, unele cunoscute, multe dintre ele încă insuficient lămurite.

Important este ca omenirea să rămână plină de înțelepciune și să găsească și să aplice măsurile concrete cele mai potrivite pentru păstrarea calității vieții, întotdeauna.

1 Muzeul Pitești, *Studii și comunicări*, nr. 5/1980, Vasile Novac, *Incendiul de la Pitești din august 1848*, pag. 314 și 315.
2 Arhivele Statului, Filiala Pitești, Fond Prefectura de Argeș, Dosar nr. 36/1840, f. 4.
3 Ibidem, f. 5.
4 Ibidem.
5 Ibidem.
6 Ibidem, f. 8.
7 Ibidem.

Marea Schismă din 1054

■ *LENUȚA STANCIU*

Cauzele schismei: începând din a doua jumătate a secolului al IX-lea, au apărut o serie de neînțelegeri dogmatice, cultice și canonice între Biserica Răsăritului și Biserica Apusului, ele ducând la regretabila ruptură dintre cele două Biserici, numită „schismă". Prima fază a schismei a început, așadar, în secolul al IX-lea, iar a doua fază s-a consumat la 16 iulie 1054, când cardinalul Humbert a aruncat pe altarul Catedralei Sfânta Sofia din Constantinopol actul de anatemizare asupra patriarhului Mihail Cerularie și a Bisericii Ortodoxe a Răsăritului.

Cauzele dezbinării Bisericilor din secolul al IX-lea sunt profunde și multiple. Ele sunt de ordin politico-religios și trebuie căutate încă din secolul al III-lea. Astfel, **cauzele politice** pot fi urmărite din momentul în care împăratul Dioclețian a împărțit Imperiul în două, în anul 286: cel de Răsărit și cel de Apus. Prin acest act se atrăgea atenția asupra faptului că există o lume orientală cu concepțiile și mentalitatea ei, deosebită de cea occidentală. Același lucru l-a determinat pe Constantin cel Mare să mute capitala, la 11 mai 330, de la Roma la Bizanț. Încă una dintre cauzele politice ale schismei poate fi socotită împărțirea Imperiului de către Teodosie cel Mare în 395 între fiii săi Arcadiu și Honoriu.

Cauzele religioase: întotdeauna a existat o mare deosebire de concepție și mentalitate privind înțelegerea și trăirea practică a învățăturii creștine între greci și latini; grecii erau înclinați spre filosofie și metafizică, discutau dogma creștină analizând-o sub toate aspectele, dar, prin aceasta, au căzut în erezii, fiind disprețuiți de apuseni. Dimpotrivă, latinii, mai practici, se ocupau de probleme de cult și de morală. Astfel, au apărut deosebiri ale Apusului față de Răsărit și în ceea ce privește unitatea creștină.

Dezbaterea tuturor problemelor pe această temă se va face în cadrul mesei rotunde organizate de Centrul de Cultură „Brătianu" în ziua de 21 iulie. Partenerii noștri vor fi Facultatea de Istorie și Facultatea de Teologie din cadrul Universității Pitești.

Considerăm că tema este interesantă în plan actual și de perspectivă, și anume problema religioasă în viziunea noii Constituții a Comunității Europene, pe care ne propunem să o analizăm împreună cu invitații noștri la această acțiune culturală.

BRITANNICA – MACROPAEDIA

Patriarhul Constantinopolului, Michael Cerularius, a închis Biserica latină din Constantinopol ca măsură represivă. Cardinalul Humbert, venit din Italia să protesteze, a lansat la 16 iulie 1054 anateme pe altarul Catedralei Sfânta Sofia, condamnându-l pe Cerularius, doctrina grecească a Sfântului Duh și căsătoriile preoților greci. La acel moment, scandalul a fost tratat ca un lucru minor, în care ambele părți s-au purtat arogant. În ceea ce privește diferențele între Biserica Răsăriteană și cea de Apus, trebuie precizat că cele două Biserici se diferențiau prin limbă, cultură, politică, religie; Biserica Răsăriteană a dezvoltat principiul independenței administrative sau „autocefalia" fiecărei biserici naționale.

De-a lungul secolelor, cultura vestică se străduia să domesticească (să civilizeze) triburile germanice, iar Constantinopolul – probabil cel mai civilizat oraș de atunci – amesteca elementele clasice și creștine cu un rafinament ce se exprima în filosofie, arte, jurisprudență, școală.

În concluzie, diferențele culturale, religioase și politice dintre Bisericile Răsăriteană și cea de Apus au dus la marea schismă din 1054.

VIZIUNEA UNOR PROFESORI FRANCEZI COORDONAȚI DE PHILIPPE GAUDIN

Deosebiri între Răsărit și Apus: în Apus, Papa ajunge să aibă un rol civil și chiar politic în prăbușirea generală a structurilor imperiului, în timp ce aceste structuri sunt mai sinodale în Răsărit, unde patriarhii prezidează consiliile de episcopi care deliberează împreună cu ei. Deosebirile țin de tradițiile liturgice, spirituale, teologice, proprii unele Răsăritului, altele Apusului.

De exemplu, Răsăritul era prea puțin sensibil la criza iscată în Apus, la începutul secolului al V-lea, de ideile călugărului irlandez Pelagius: el apăra libertatea și efortul moral al omului în fața harului lui Dumnezeu. Teologia Apuseană va fi marcată mult timp de aceste dezbateri asupra harului divin și libertății. Fără îndoială că separarea dintre Biserica Răsăriteană și cea Apuseană își are rădăcinile în dezbaterile teologice și în concepțiile despre structura Bisericii. Dar patimile omenești au ascuțit conflictele care adânceau mai mult deosebirile culturale și divergențele destinelor politice. Unitatea se menține cu greu atunci când tronează neînțelegerea și când fiecare, în

- continuare în pagina 23 -

- urmare din pagina 22 -

felul lui, trebuie să facă față împrejurărilor impuse de istorie.

Biserica este **catolică** în sens dublu: ea ocrotește adevărul total pe care l-a primit de la Christos și este trimisă în lumea întreagă ca să-l ofere tuturor oamenilor; ea este **ortodoxă** tot în sens dublu; îi redă Domnului său slava ce i se cuvine și este devotată spiritului de dreptate al credinței pe care o mărturisește.

Consecința neplăcută a schismei din 1054 este faptul că fiecare dintre aceste două calificative, totuși nedisociabile, este însușit printr-o împlinire istorică a creștinismului: în Apusul latin, Biserica se va numi catolică, iar în Răsăritul grec, ortodoxă.

De atunci, de-a lungul secolelor, se vor accentua trăsăturile distinctive atât ale Bisericii catolice, cât și ale Bisericii ortodoxe.

În final, reamintim pe scurt numeroasele caracteristici comune: • Scriptura, tradiția apostolică, doctrina Părinților; • Cele șapte concilii ecumenice din primul mileniu; • Succesiunea apostolică a episcopilor și cele șapte sacramente; • Cultul Fecioarei Maria, Maica Domnului, și al sfinților; • Anunțarea Evangheliei și elanul misionar; • Avântul vieții monastice sub multiple forme, ca semn al chemării radicale a Evangheliei.

Acestea constituie temelia unui dialog ecumenic.

Prin includerea unei mese rotunde cu această temă relativ atipică în propriul program cultural, Centrul de Cultură „Brătianu" are ambiția de a se discuta, dezbate și stabili de către specialiști modul cum se împletește problema religiei cu preocupările vremurilor noastre, în principal pe plan moral, într-o societate ca a noastră. Să încercăm să înțelegem ce a putut determina apariția sentimentului religios în inima omului, pluralitatea de obiceiuri, respectul universal al drepturilor fiecăruia, căutarea spirituală a tuturor acestora.

Să pornim la drum!

După ce a devenit religie de stat în Imperiul Roman, creștinismul a pătruns, o dată cu cultura greco-romană, la germani și slavi. În secolul al IV-lea au trecut la creștinism goții și vandalii, la sfârșitul secolului al V-lea, francii. În secolul al X-lea, aproape întreaga Europă era creștină. Scindarea politică și culturală a Imperiului Roman în două imperii, de Apus și de Răsărit, a dus și la separarea treptată a Bisericii în una de Apus și alta de Răsărit. În Apus, din cauza descompunerii Imperiului, a crescut foarte mult autoritatea capului Bisericii – episcopul de Roma – care a căpătat denumirea de papă. În Răsărit, unde imperiul s-a menținut, patriarhii Bisericii din Constantinopol, Antiohia, Alexandria și Ierusalim nu au putut dobândi o astfel de putere; aproape nici nu încercau să iasă de sub tutela împăraților.

În secolele VIII – IX, pentru a răpi autonomia Bisericii, împărații au interzis închinarea la icoane, slăbind astfel puterea de atracție a ritualurilor bisericești asupra credincioșilor și au confiscat pământurile mănăstirilor. Tocmai de aceea patriarhii răsăriteni nu se puteau supune puterii Papei de la Roma.

Reflectând lupta politică, divergențele s-au acumulat treptat și au dus în cele din urmă la o ruptură formală între cele două Biserici, în anul 1054. **Principalele divergențe dogmatice** care despart și în prezent Biserica de Apus de cea de Răsărit sunt următoarele:• dogma Bisericii de Răsărit admite proveniența Sfântului Duh și de la Dumnezeu-Fiul; dogma Bisericii de Apus admite proveniența Sfântului Duh numai de la Dumnezeu-Tatăl. Această divergență a fost considerată întotdeauna cea mai importantă și chiar unica ireconciliabilă. • doctrina Bisericii catolice cu privire la „meritele extrem de mari" ale Sfinților în fața lui Dumnezeu; aceste merite constituie un fel de tezaur de care Biserica poate dispune după aprecierea sa; • practica indulgențelor – iertarea păcatelor pe socoteala tocmai a acestui fond; • dogma despre infailibilitatea Papei în problemele credinței, statornicită în anul 1870.

Particularități rituale ale Bisericii catolice în comparație cu cele ale Bisericii ortodoxe: • botezul prin stropirea cu apă (în loc de scufundarea în apă, ca la ortodocși); • ungerea cu Sfântul Mir numai a celor majori, nu și a copiilor; • împărtășania laicilor numai cu pâine (cu pâine și vin se împărtășesc numai membrii clerului); • folosirea limbii latine în slujba religioasă; • semnul crucii făcut cu cinci degete.

Particularități canonice ale catolicismului: • celibatul întregului cler (în ortodoxism este obligatoriu numai pentru călugări); • interdicția de a ieși din tagma preoțească; • instituția cardinalilor; • primatul papilor; • recunoașterea a 21 de Concilii Ecumenice (în loc de 7 recunoscute de ortodocși).

Schisma Bisericilor romano-catolică și ortodoxă s-a menținut până în prezent, dar s-a pus capăt ciocnirilor sângeroase ce au avut loc în trecut între adepții lor.

Centrul de Cultură „Brătianu" consideră că se impune analizarea problemei religioase în contextul actual, deoarece, deși omul a progresat necontenit în confruntarea lui cu forța naturii, perfecționând uneltele, modul de organizare a muncii, religia n-a încetat să funcționeze în tot timpul dezvoltării ulterioare a societății.

Istoria trebuie căutată și în sistemul religiei, înăuntrul său, pentru că spiritul religios „vorbește" într-un fel anume despre istoria vieții sociale. Prezența religiei în societate e o dovadă că sistemul social a manifestat anumite cerințe care nu puteau fi satisfăcute decât de un asemenea fenomen cum este cel religios. Așadar, religia este o **condiție** a funcționării acestui sistem într-o etapă dată a devenirii sale, o condiție care nu a apărut întâmplător.

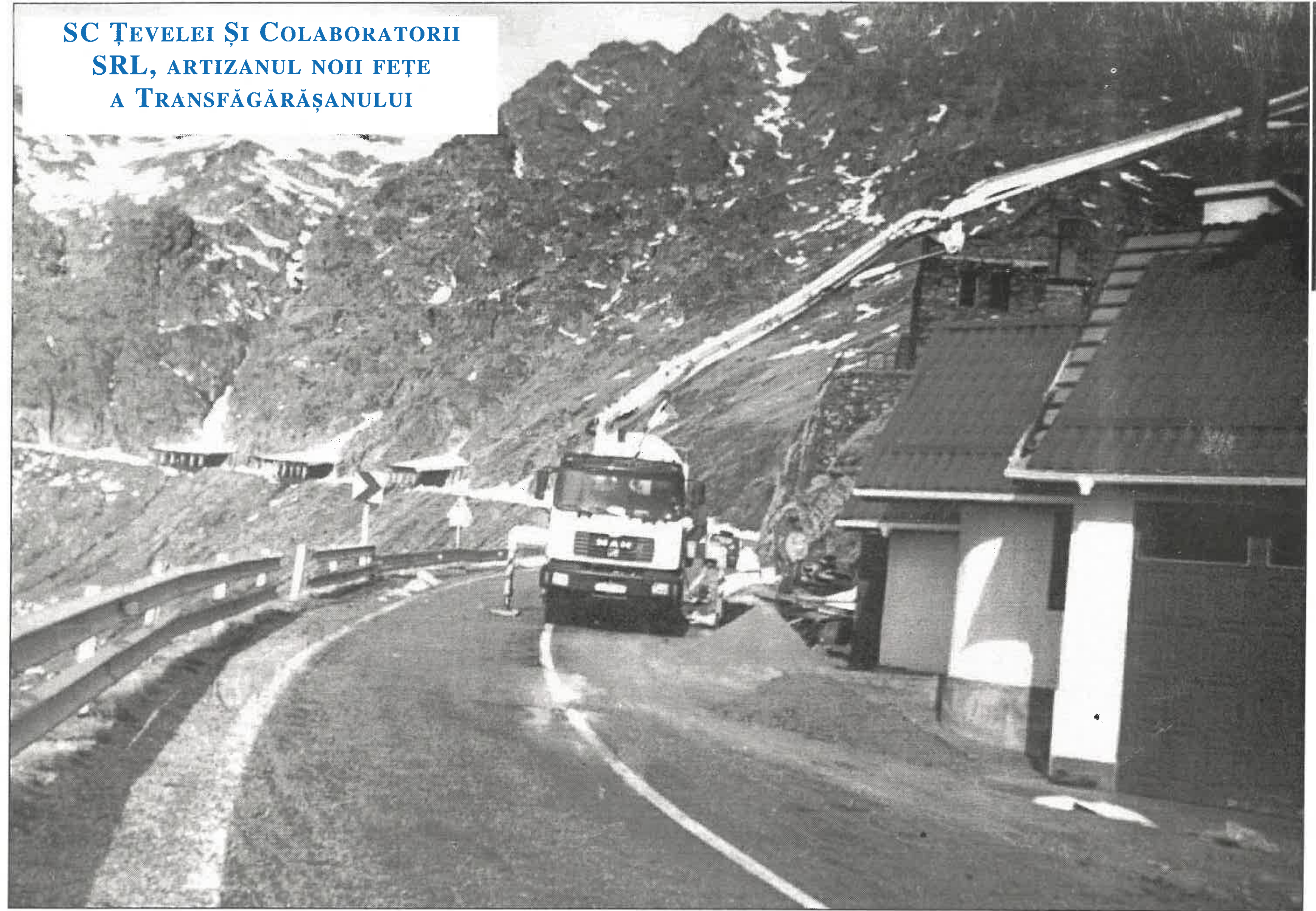
Religie-morală: morala a preexistat religiei și ca atare va constitui domeniu de referință pentru religie în perioada formării sale și mai târziu. O dată născute și prezente necontenit în conștiința oamenilor, ideile religioase vor fi implicate direct sau indirect în manifestarea fenomenului moral.

Conștiința morală, născută pentru a satisface exigențele sociale specifice, deci altele decât acelea care au determinat apariția sistemului vieții religioase, va continua să producă valori și va funcționa în conformitate cu natura lor. Numai că în procesul producerii valorilor morale va fi implicat și discursul religios.

Restituiri

Apare sub egida Asociației Naționale *Cultul Eroilor*, Filiala Argeș, a Facultății de Istorie, Filozofie și Jurnalism, secția Istorie-Muzeologie,și a Centrului de studii și de păstrare a arhivelor militare și istorice *General Radu Rosetti*
Proiect finanțat de SC Țevelei și colaboratorii SRL
Editor: Centrul Cultural Pitești

Redacția: Pitești, str. Craiovei, bl. G1, Casa Cărții, Centrul Cultural Pitești; **e-mail:** restituiri@flash.ro
http://www.pitesti.ro/centrul-cultural
tel./fax: 0248/632411; mobil: 0724814640
ISSN: 1583-5863; **Tiparul** executat la SC TipNaste SRL

SC Țevelei Și Colaboratorii SRL, artizanul noii fețe a Transfăgărășanului